

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Vilnius

VADOVO ŽODIS

2021-ieji metai buvo neeilinių iššūkių, bet kartu ir galimybių metai. Lietuvos valstybės gyvenimui didelę įtaką lėmė COVID-19 pandemijos ir migrantų krizės valdymas. Nepaisant šių sudėtingų aplinkybių, 2021-aisiais metais Teisingumo ministerijos darbai buvo nukreipti į priskirtų valdymo sričių veiklos gerinimą, teisėkūros procesų tobulinimą ir, svarbiausia, piliečių teisių užtikrinimą. Visi įgyvendinti ar pradėti pokyčiai rėmėsi dviem esminiais siekiais: pirma – didinti šalies gyventojų pasitikėjimą valstybe ir teise, antra – plėtoti pagarbos Lietuvos respublikos Konstitucijai ir įstatymams kultūrą.

2021 m. didelis dėmesys buvo skiriamas antrinės teisinės pagalbos teikimo gerinimui. Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai aprūpinti nauja kompiuterine įranga, kad galėtų užtikrinti efektyvesnę, greitesnę ir patogesnę teisinių paslaugų teikimą gyventojams nuotoliniu būdu. 2021 m. pasiektas proveržis - artimiausiu metu bus baigti informacinės sistemos TEISIS darbai, kuri leis plačiau pasinaudoti galimybėmis gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą interaktyviomis priemonėmis ir gerinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos administravimą. Nuosekliai didinamas užmokesčio bazinis dydis, pagal kurį apskaičiuojamas advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokamas užmokestis. Vyriausybės strateginės analizės centrui (STRATA) atlikus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos efektyvumo ir kokybės įvertinimo studiją, 2022 m. bus apsispręsta ir dėl kitų valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srities tobulinimo krypčių.

Teisingumo ministerijos iniciatyva buvo priimtos Civilinio kodekso, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo pataisos, kuriomis buvo atnaujinta ir išplėsta vartotojų apsaugos sistema ir patobulintas jos veikimas. Siekiant išspręsti problemas, identifiкуotas vartojimo ginčų neteisminio sprendimo ir vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrolės srityse nustatytas išankstinis vartojimo sutarčių nagrinėjimas dėl nesąžiningų sąlygų nustatymo. Taip pat įdiegtos finansinio poveikio priemonės skatinančios verslininkus kuo anksčiau taikiai išspręsti ginčus su vartotojais. Reglamentuota vartotojų apsauga skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo srityje. Nustatyti detalūs skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų kokybės reikalavimai bei vartotojų teisių gynimo tvarka, jeigu skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos yra netinkamos kokybės. Atnaujinti vartotojų apsaugos reikalavimai mažmeninės prekybos srityje, didelį dėmesį skiriant „išmanių“ prekių ypatumams. Modernizuojant vartotojų apsaugą, įtvirtinti informacijos pateikimo vartotojams elektroninėse prekyvietėse reikalavimai. Stiprinant vartotojų teisių apsaugą internete ir siekiant veiksmingiau kovoti su skirtingos produktų kokybės (dvejopos kokybės) Europos Sąjungoje problema, išplėstas nesąžiningos komercinės veiklos („juodasis“) sąrašas. Taip pat užtikrinta veiksmingesnė vartotojų, nukentėjusių nuo nesąžiningos komercinės veiklos, teisių apsauga.

2021 m. Teisingumo ministerija ėmėsi iniciatyvos įgyvendinti įvairias teisėkūros iniciatyvas, reguliacinius mechanizmus, siekiant efektyvinti teismų veiklą. Parengti įstatymų pakeitimo projektai, kuriais siekiama tam tikras teismų vykdomas funkcijas, nesant teisinio ginčo, perduoti kitoms kompetentingoms institucijoms – notarams, antstoliams. Tokiu būdu tikimasi ne tik sumažinti teismų darbo krūvius, bet ir supaprastinti atitinkamų klausimų nagrinėjimo tvarką, padaryti ją patogesnę, greitesnę ir efektyvesnę. Be to, Seime bus svarstomi įstatymų pakeitimai, kuriais siekiama plėsti ikiteisminį administracinių ginčų nagrinėjimą. Numatytos ir priemonės, užtikrinančios veiksmingesnę informacinių technologijų taikymą teismų veikloje – parengta nuotoliniu būdu vykstančių teismo posėdžių viešumo užtikrinimo tvarka. Bendradarbiaujant su teismų, advokatų savivaldos atstovais ir Generaline prokuratūra, surasti tokie techniniai, organizaciniai ir teisiniai sprendimai, kurie ne tik visapusiškai užtikrins teismo posėdžių viešumo principo įgyvendinimą, bet ir leis apsaugoti proceso dalyvių privatų gyvenimą bei asmens duomenis.

2021 m. daug dėmesio skirta bausmių vykdymo sistemos modernizavimo krypčių nustatymui ir įgyvendinimui. Atlikti Probacijos įstatymo bei susijusių teisės aktų pakeitimai (įsigalios 2022 m. liepos 1 d.), kuriais įteisinamas tiesioginis Lietuvos probacijos tarnybos pavaldumas Teisingumo ministerijai. Atliktais pakeitimais numatytos priemonės didesniai probacijos sistemos efektyvumui. Tokiu būdu Probacijos tarnyba įgalinama imtis lyderystės išvien dirbti su socialiniais partneriais, kurie veikia vietos bendruomenėse bei savivaldoje, sprendžiant žmoniškųjų išteklių, tarnybos veiklos modernizavimo ir kt. probacijos vykdymui aktualius klausimus. Taip pat savarankiškai priimti sprendimus dėl naujų nuteistųjų resocializacijos ir kontrolės priemonių. Įgyvendinamas Kalėjimų departamento ir pavaldžių įstaigų valdomo turto optimizavimo planas, aktyviai vykdomi darbo organizavimo ir struktūriniai pokyčiai bausmių vykdymo sistemoje. Inicijuoti Bausmių vykdymo kodekso ir su juo susijusių įstatymų pakeitimai, kurie leis sumažinti biurokratiją ir efektyvinti bausmių vykdymo sistemos valdymą. Tikimasi, kad Kalėjimų departamento ir skirtingų jam pavaldžių įstaigų reorganizavimas į vieną juridinį asmenį (Lietuvos kalėjimų tarnybą) užtikrins efektyvesnę ir dinamiškesnę administravimą, saugumą, pakartotinio nusikalstamumo prevenciją ir vienodos praktikos taikymą, eliminuojant korupcijos pasireiškimo rizikas.

2021 m. priimti svarbūs pagrindines pažangos kryptis artimiausiam dešimtmečiui nubrėžiantys dokumentai: 2021–2030 metų teisingumo sistemos plėtros programa ir 2021–2030 metų intelektinės nuosavybės plėtros programa, kuriose identifikuotos esminės teisingumo srities problemos ir iššūkiai bei numatytos priemonės, leisiančios didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą.

Esu dėkinga visiems ir kiekvienam – piliečiui, darbuotojui ir socialiniam partneriui – kurie tiki ir pasitiki Teisingumo ministerijos darbais ir pasiektais rezultatais. Tai mūsų visų indėlis į laisvos teisinės demokratinės valstybės kūrimą. Linkiu drauge sėkmingai įveikti 2022-ųjų metų iššūkius ir pasiekti užsibrėžtus tikslus.

Evelina Dobrovolska,
Lietuvos Respublikos teisingumo ministrė

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

2021 m. teisingumo ministro valdymo sričių įstaigos, kaip ir visa šalis, turėjo nemažai iššūkių, užtikrinant efektyvų darbą valstybės lygio ekstremalios situacijos ir karantino režimo dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) Lietuvos Respublikoje metu. Bausmių vykdymo sistemoje numatytų veiklų ir priemonių įgyvendinimą sąlygojo darbuotojų sergamumas, vakcinacijos procesų koordinavimas, testavimas. Vartotojų teisių apsaugos srityje buvo nagrinėjami vartotojų prašymai dėl sumokėtų pinigų už kelionę, renginius grąžinimo, vykdančią ne maisto produktų rinkos priežiūrą, didelis dėmesys buvo skiriamas gaminiams, skirtiems COVID-19 profilaktikai – tai apsauginės veido kaukės, vienkartinės pirštinės, dezinfekantai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. spalio 23 d. sprendimu Nr. V-2347 „Dėl ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolės“, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai (toliau – VVTAT) buvo pavesta vykdyti ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolę ir teikti konsultacijas ne maisto produktų (prekybos ir paslaugų) ir turizmo paslaugų teikėjų veiklą vykdančioms ūkio subjektams.

2021 m. buvo priimta nemažai teisės aktų pakeitimų vartotojų teisių apsaugos srityje, todėl siekdama šviesti vartotojus ir konsultuoti verslininkus, VVTAT rengė atmintines, gaires, skelbė informaciją VVTAT interneto svetainėje ir socialinėse paskyrose, organizavo konsultacijas bei diskusijas.

Priėmus naujus teisės aktus – Pluoštinių kanapių įstatymą ir Alternatyviųjų degalų įstatymą bei įgyvendinamuosius teisės aktus, VVTAT 2021 m. buvo pavesta vykdyti naujas funkcijas ne maisto produktų rinkos priežiūros srityje, t. y. Lietuvos Respublikoje platinamų pluoštinių kanapių ne maisto gaminių ir THC kiekio šiuose gaminiuose ir šių gaminių gamybos metu susidarantiuose tarpiniuose produktuose priežiūros funkcijas bei alternatyviųjų degalų mažmeninėje prekyboje kontrolę.

2021 m. bausmių vykdymo srityje buvo vykdomos teisinės ir organizacinės priemonės užtikrinančios tinkamą pasirengimą įgyvendinti Bausmių vykdymo kodekso pakeitimo įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimus, siekiant veiksmingos ir socialiai orientuotos laisvės atėmimo bausmės atliekančių asmenų užimtumo darbo ir kita prasminga veikla sistemos sukūrimo. Daug dėmesio skirta bausmių vykdymo sistemos pertvarkos, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) ir jam pavaldžių įstaigų reorganizavimo procesams.

1 strateginis tikslas: Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

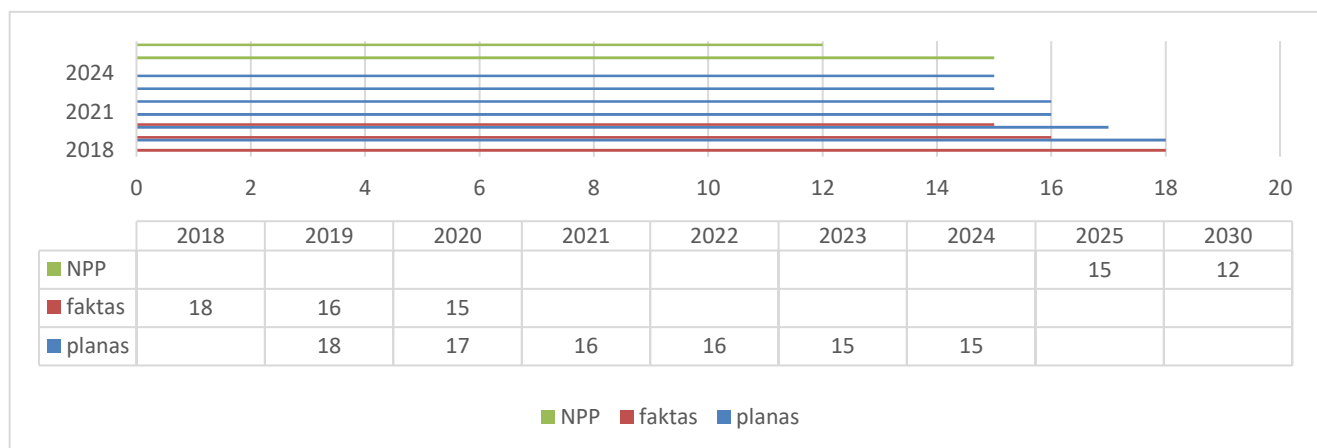
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-004	Teisės sistema	8 289	16 229,2	16 209,8	99,9
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

2021 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudarė 195,8 proc. nuo patvirtinto plano. Programos asignavimai padidėjo dėl papildomai skirtų lėšų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo lėšų, valstybės biudžeto lėšų, kai programos sąmata buvo didinama iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, perskirstytų kitų Teisingumo ministerijos vykdomų programų lėšų) priemonei *Pagal vykdytinus dokumentus atlyginti asmenims turtingą ir neturtingą žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, ir atstovauti Lietuvos Respublikos interesams tarptautiniuose arbitražo teismuose* įgyvendinti, siekiant įgyvendinti Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) ir nacionalinių teismų sprendimus.

Teisingumo ministerija visa savo veikla siekia, kad teisės sistemoje būtų visapusiškai įgyvendinti teisingumo, žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ir kiti konstituciniai principai, kad būtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise, kad būtų plėtojama pagarbos Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau – Konstitucija) ir įstatymams kultūra. Skaidri ir efektyvi teisės sistema sudaro sąlygas mažinti korupciją, užtikrinti valstybės funkcijų vykdymą, atitinkantį pilietinės visuomenės lūkesčius ir padeda užtikrinti visuomenės ir valstybės darnų (efektyvų) vystymąsi.

Efekto kriterijai

1 grafikas. Teisės viršenybės principo įgyvendinimas, vieta tarp ES šalių

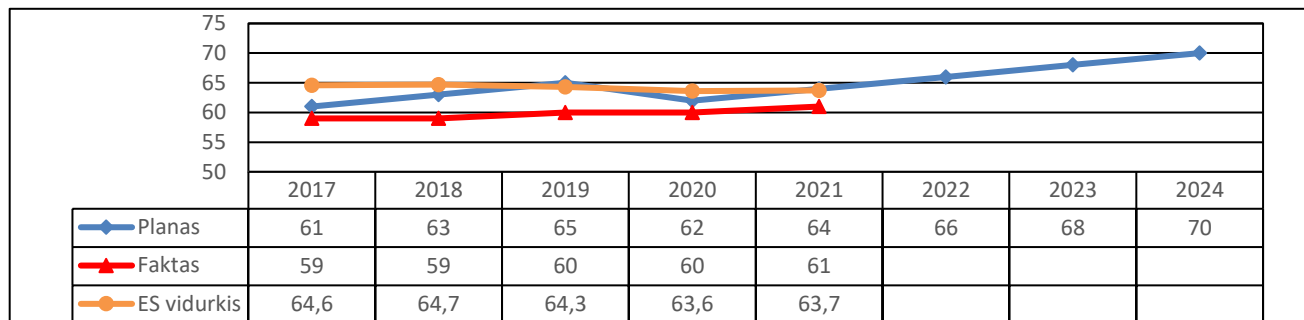
Pasaulio banko duomenys, <http://www.worldbank.org/>.

Teisės viršenybės indeksas, matuojamas vieta tarp Europos Sąjungos (toliau – ES) šalių, parodo, kurią vietą tarp ES šalių užima Lietuva pagal Teisės viršenybės principo įgyvendinimą. Teisės viršenybės principas, vienas iš kiekvienais metais Pasaulio banko skelbiamo Pasaulio viešojo administravimo rodiklio indikatorių, matuojamas nuo 0 iki 100 proc. (procentiliais išreikšta vieta Pasaulio banko sudarytame reitinge) ir atspindintis asmenų pasitikėjimą ir paklusimą socialinėms normoms, labiausiai apima šias sritis: sutarčių laikymąsi, nuosavybės teises, policiją ir teismus, nusikalstamumą ir smurtą (daugiau informacijos <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>).

Šio rodiklio Lietuvos statistika 2020 m. (2021 m. duomenys bus paskelbti tik 2022 m. antrame pusmetyje) pagerėjo, Lietuva iš 16 vietos pakilo į 15 vietą tarp ES šalių (indekso reikšmė pakilo nuo 81,3 iki 81,7). Tai bendro pobūdžio, plačios apimties rodiklis, parodantis valstybės teisinės sistemos padėtį, kaip valstybėms

pavyksta užtikrinti teisės viršenybės principo laikymąsi, tad šio rodiklio gerėjimui svarbus visų valstybės institucijų (tiek Vyriausybės, tiek teismų, policijos) tinkamas darbas.

2 grafikas. Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas, balais (nuo 0 iki 100).

Organizacijos „Transparency International“ duomenys, <http://www.transparency.lt/>.

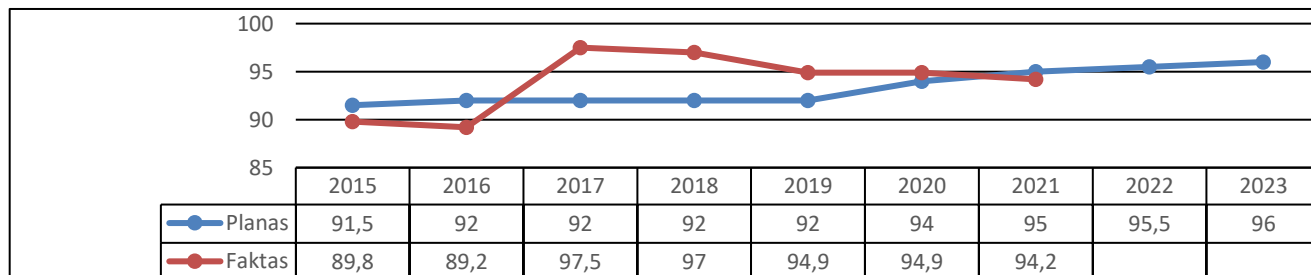
Korupcijos suvokimo indeksas (KSI) vertinamas 100 balų skalėje, kur 100 balų žymi labai skaidrią valstybę, 0 – labai korumpuotą. Korupcijos mastą viešajame ir politikos sektoriuose vertina įvairių sričių ekspertai ir verslo lyderiai. KSI tyrime Lietuvai 2021 m. skirti 61 balas iš 100 galimų ir 34 vieta 180 šalių sąrašė. Lietuva užima 13 vietą tarp ES valstybių, pernai ji buvo 14-ta. 2021 m. metais Lietuva įvertinta geriau, nei ankstesniais metais (2019–2020 m. Lietuvai buvo skirta po 60 balų), stebint pokyčius nuo 2012 m. – Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas išaugo 7 balais. Korupcijos suvokimo indekso teigiamas pokytis rodo, kad Lietuva eina teisinga linkme. Didėjant visuomenės informuotumui auga jos sąmoningumas, nepakantumas korupcijai, mažėja korupcinė patirtis visuomenėje. Aktyvios valstybės institucijų pastangos diegiant ir taikant aukštus atsparumo korupcijai standartus, kryptinga veikla kuriant antikorpucinę aplinką viešajame ir privačiame sektoriuose, skatinimas asmenis pranešti apie korupcines veikas ir kitus daromos pažeidimus, pranešėjų apsauga – tai sritys kuriose ir toliau aktyviai veikiant bus siekiama tolesnio tvaraus progreso.

Svarbiausi darbai

Viena iš pagrindinių priemonių, užtikrinant teisės sistemos darną, teisės aktų tarpusavio suderinamumą, teisės aktų kokybę, yra Teisingumo ministerijos pagal kompetenciją teikiamos išvados dėl kitų institucijų parengtų teisės aktų projektų. Teisingumo ministras yra atsakingas už tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės inicijuoti teisės aktų projektai sklandžiai įsiterptų į egzistuojančią nacionalinę teisės sistemą, o tuo pačiu, kad pati teisėkūros procedūra būtų optimali, efektyvi ir atitiktų konstitucinio teisinės valstybės principo reikalavimus. Teisingumo ministerijos kompetencija teisėkūros srityje yra labai plati, atsižvelgiant į teisingumo ministro valdymo sritį „Nacionalinės teisinės sistemos plėtra“.

2021 m. 94,2 proc. institucijų atstovų teigiamai vertino Teisingumo ministerijos išvadas dėl jų rengtų teisės aktų projektų. Teisingumo ministerija jau devintus metus iš eilės atliko institucijų, dėl kurių teisės aktų projektų buvo teiktos teisinės išvados, atstovų apklausą. Apklausiant respondentus siekiama išsiaiškinti, ar gautos teisinės išvados buvo naudingos rengiant teisės aktų projektus, ar pateiktos išvados buvo argumentuotos ir išsamios, ar teisinėse išvadose teikiami pasiūlymai dėl teisės technikos tobulinimo yra aiškūs ir konstruktyvūs, ar atsižvelgiama į teikiamas pastabas ir kt. Išvadų rodiklio įvertinimo lygis išlieka pakankamai aukštas jau keletą metų iš eilės.

3 grafikas. Institucijų atstovų, teigiamai vertinusių teisinės išvadas, dėl kurių išvengta netinkamo teisinio reguliavimo ir netinkamo Europos Sąjungos teisės perkėlimo, dalis, proc.

Teisingumo ministerijos duomenys

Teisingumo ministerijos specialistai nuolat kelią savo kompetenciją, gilina žinias, kad galėtų pateikti kompetentingas išvadas, dalyvauja darbo grupėse, konsultuoja kitų institucijų kolegas, rengiančius teisės aktus. Teisingumo ministerijos specialistai per 2021 m. parengė 1037 teises išvadas dėl kitų institucijų pateiktų teisės aktų projektų, panašų skaičių kaip praėjusiais metais (2020 m. – 1028, 2019 m. – 921, 2018 m. – 776). 2020 ir 2019 m. parengtų išvadų skaičius rodo, kad nepaisant Lietuvos Respublikos Vyriausybės pastangų, siekiant stabilizuoti teisėkūros procesus, mažinti teikiamų teisės aktų pakeitimų skaičių, dėl buvusių ekstremalių situacijų ir su tuo susijusio poreikio priimti atitinkamus valdymo sprendimus, bendras teikiamų teisės aktų projektų skaičius nemažėjo. Didelės teisėkūros apimtys ir derinimui skubos tvarka teikiamų teisės aktų projektų skaičius įtakoja ir teisinių išvadų pateikimo laiku kriterijų, kurio reikšmė 2021 m. buvo žema – 52,45 proc., tačiau pagerėjo lyginant su 2020 m. (2020 m. – 45 proc.) ir tikimasi ateityje augti, dėl Teisingumo ministerijoje atliktų veiklos procesų ir struktūros pertvarkų bei ypatingo dėmesio teisėkūros procesų gerinimui.

Gerinti teisės aktų projektų kokybę padės ir 2021 m. lapkričio 19 d. įsigalioję nauja redakcija išdėstytos Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijos, kurios aktualios ne tik teisėkūros srityje dirbantiems teisininkams, bet ir kiekvienam teisės aktų projektų rengėjui. Nuoseklus ir aiškus šių rekomendacijų nuostatų turinys, papildytas konkrečiais pavyzdžiais, padės užtikrinti sklandų ir kokybišką teisės akto rengimą bei vienodą teisės aktų projektų rengimo reikalavimų taikymą.

Siekiant užtikrinti įrodymais grįstą teisėkūrą ir įgyvendinant Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas buvo parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 patvirtinta Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. spalio 20 d. priėmė 2021–2030 m. teisingumo sistemos plėtros programą, kurioje identifikuotos esminės teisingumo srities problemos ir išsūkliai bei numatytos priemonės, leisiančios didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą. Ši programa atliepia 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano teisingumo srities strateginius tikslus ir uždavinius.

Priimti Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimai (įsigaliojo 2021 m. birželio 1 d.), kuriais sudaryta galimybė ikiteisminio tyrimo metu atliekamus veiksmus vykdyti ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimo posėdžius teisme organizuoti naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (vaizdo konferencijas). Nustatyta baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ir proceso dalyvių dalyvavimo teismo posėdžiuose naudojant vaizdo konferencijų technologijas tvarka, suteikia galimybę užtikrinti patikimą ir objektyvų proceso dalyvių tapatybės nustatymą, duomenų, įrodymų objektyvų fiksavimą ir pateikimą, taip pat užtikrina bylos nagrinėjimo teisme viešumą. Tokiu būdu siekiama užtikrinti sklandų ir saugų baudžiamąjį procesą, susiklosčius ypatingoms aplinkybėms šalyje, taip pat užkirsti kelią galimam baudžiamųjų procesų vilkinimui.

Priimti Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimai, numatantys už pinigų plovimą baudžiamąją atsakomybę taikyti ne tik tais atvejais, kai turtas įgytas nusikalstamu būdu, bet ir tada, kai šis buvo gautas asmeniui dalyvaujant nusikalstamoje veikloje. Pakeitimai padės stiprinti pinigų plovimo nusikaltimų užkardymą.

Seimas pritarė Baudžiamojo proceso kodekso pataisoms, numatančioms įtvirtinti aiškesnę piniginių užstatų – alternatyvios suėmimo kardomosios priemonės – taikymo tvarką. Pakeitimai sudarys galimybę prokurorams ir teismams paprasčiau skirti kardomąją priemonę – piniginių užstatą, kuri yra ne mažiau veiksminga negu suėmimas.

Gerinama nuo nusikalstamų veikų nukentėjusių asmenų teisinė padėtis. Sukurta bendradarbiavimo tarp pirmo kontakto institucijų ir pagalbos tarnybų sistema, taip pat parengtas informacinis leidinys, kuriame pateikiama visa nukentėjusiems aktuali informacija apie jų procesines garantijas ir pagalbos tarnybų kontaktiniai duomenys. Tam, kad teisminiai procesai būtų efektyvesni, o teismų funkcijos labiau išgrynintos, administracinių nusižengimų bylos, kurias iki tol nagrinėjo apylinkių teismai, perduotos nagrinėti ne teismo tvarka institucijoms, kurios atliko administracinio nusižengimo tyrimą ir surašė protokolą. Šis pakeitimas baudžiamųjų bylų teisėjų darbo krūvį turėtų sumažinti apie 30 proc.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Teisingumo ministerijos parengtiems teisės aktų projektams, kurie skirti papildyti teisinį reguliavimą nacionalinėje teisėje, susijusį su Europos prokuratūros galimybėmis bendradarbiauti su jos steigime nedalyvaujančiomis ES valstybėmis. 2021 m. liepos 1 d. darbą Liuksemburge pradėjusi Europos prokuratūra tiria ES finansiniams interesams kenkiančius nusikaltimus, susijusius su sukčiavimu, korupcija, pinigų plovimu, tarpvalstybiniu sukčiavimu PVM srityje. Tai pirmoji viršvalstybinė prokuratūra Europoje.

Parengti įstatymų pakeitimo projektai, kuriais siekiama tam tikras teismų vykdomas funkcijas, nesant teisinio ginčo, perduoti kitoms kompetentingoms institucijoms – notarams, antstoliams. Tokiu būdu tikimasi ne tik

sumažinti teismų darbo krūvius, bet ir supaprastinti atitinkamų klausimų nagrinėjimo tvarką, padaryti ją patogesnę, greitesnę ir efektyvesnę. Be to, Seime bus svarstomi įstatymų pakeitimai, kuriais siekiama plėsti ikiteisminį administracinių ginčų nagrinėjimą.

Numatytos ir priemonės, užtikrinančios veiksmingesnį informacinių technologijų taikymą teismų veikloje – parengta nuotoliniu būdu vykstančių teismo posėdžių viešumo užtikrinimo tvarka. Bendradarbiaujant su teismų, advokatų savivaldos atstovais ir Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra, surasti tokie techniniai, organizaciniai ir teisiniai sprendimai, kurie ne tik visapusiškai užtikrins teismo posėdžių viešumo principo įgyvendinimą, bet ir leis apsaugoti proceso dalyvių privatų gyvenimą bei asmens duomenis.

Įgyvendinant Skaitmeninės direktyvos reikalavimus, parengti Juridinių asmenų registro nuostatų pakeitimai ir sudarytos teisinės prielaidos elektroniniu būdu Europos Sąjungos piliečiams įsteigti uždaryją akcinę bendrovę ar užsienio ribotos atsakomybės bendrovės filialą Lietuvoje.

Nauja redakcija išdėstytoose Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatuose detalai sureglamentuotas juridinių asmenų ir kolektyvinio investavimo subjektų naudos gavėjų duomenų tvarkymo procesas, kad nuo 2022 m. pradžios juridiniai asmenys galėtų pradėti teikti savo naudos gavėjų duomenis, o nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. bankai, finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai galėtų gauti šioje sistemoje sukauptus duomenis ir vykdyti Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme numatytas prievoles.

Parengtas Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pakeitimo projektas, kuriuo išspręsti Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos (toliau – JADIS) Naudos gavėjų posistemio duomenų prieinamumo klausimai: reaguojant į finansų įstaigų poreikį, patikslintas teisinis reguliavimas dėl naudos gavėjų duomenų tikrinimo JADIS Naudos gavėjų posistemyje bei sureguliuoti šio posistemio duomenų atlygintinumo klausimai.

2021 m. gruodžio 31 d. užbaigta hipotekos reforma: pakeistas teisinis reguliavimas, optimizuoti valstybės informaciniai išteklių (likviduotas Hipotekos registras, jo objektus perduodant Nekilnojamojo turto registru ir Sutarčių ir teisių suvaržymų registru (reorganizuotam Sutarčių registru), sukurtos patogios įkeitimų sudarymo bei hipotekų pabaigos sąlygos.

Priimti Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo pakeitimai (įsigalios 2022 m. rugpjūčio 1 d.). Šiais pakeitimais siekiama Lietuvoje tinkamai įgyvendinti 2019 m. birželio 25 d. priimtą Tarybos reglamentą (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo, kuris bus pagrindinis teisminio bendradarbiavimo šeimos bylose ES pagrindas.

Notariato įstatymo pakeitimais įtvirtinta galimybė nuo 2021 m. liepos 1 d. notarinius veiksmus atlikti nuotoliniu būdu, naudojant informacinių technologijų priemones. Nuotolinės notarų paslaugos padės žmogui jas gauti saugiau, greičiau ir patogiau ir leis taupyti kaštus.

Priimtais Pranešėjų apsaugos įstatymo pakeitimais, kurie įsigaliojo 2022 m. vasario 15 d., išplečiama pranešėjų apsauga – valstybės apsaugos sulauks ne tik pranešėjas, bet ir jam padėjusieji asmenys, be to, įtvirtinama galimybė asmeniui, pateikiančiam informaciją apie pažeidimą, tiesiogiai kreiptis į kompetentingą instituciją, o nebūtinai naudotis vidiniu pranešimo kanalu. Išplečiamas pažeidimų, patenkančių į įstatymo reguliavimo sritį, sąrašas, į jį įtraukiami pažeidimai viešųjų pirkimų, finansinių paslaugų, vidaus rinkai teikiamų paslaugų, kelių transporto saugos, aplinkos apsaugos, konkurencijos teisės, įskaitant valstybės pagalbos, pelno mokesčio taisyklių pažeidimų, ir kitose srityse. Sustiprinama asmenų konfidencialumo apsauga, nustatomi draudimai daryti neigiamą poveikį ne tik asmenims, pateikusiems informaciją apie pažeidimą, bet ir su tuo susijusiems šeimos nariams, dirbantiems įstaigoje arba kitame su įstaiga subordinaciniais ryšiais susijusiame juridiniame asmenyje, kuriame asmens, pateikusių informaciją apie pažeidimą, šeimos narys dėl informacijos apie pažeidimą pateikimo gali patirti neigiamų padarinių. Naujos priemonės padės geriau sureguliuoti pranešėjų apsaugos mechanizmą, tai bus dar vienas žingsnis diegiant aiškius skaidrumo ir saugumo standartus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. gruodžio 15 d. pritarė Teisingumo ministerijos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos parengtam Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais 2022–2033 metams projektui. Ilgalaikiu strateginio planavimo dokumentu siekiama nuosekliai ir kompleksiskai sukurti korupcijai atsparią aplinką tiek viešajame, tiek ir privačiame sektoriuose. Šis projektas pakeis šiuo metu galiojančią Lietuvos Respublikos nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 metams programą ir užtikrins jos tęstinumą, jį dar turi patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimas.

2021 m. buvo valdomi ES teisės aktų ir juos įgyvendinančių nacionalinių priemonių srantai, prižiūrėtas procesas ir vertinti pateikti teisės aktų projektai. Visi Europos Komisijos paklausimai ir prieš Lietuvą pradėtos pažeidimo procedūros koordinuoti teisės aktų nustatytais terminais, teikiant aktualią informaciją Europos Komisijai. Europos Komisijos tarpiniais Vidaus rinkos švieslentės duomenimis, Lietuva neperkėlė 17 iš 997 vidaus rinkos direktyvų. Lietuvos vidaus rinkos direktyvų perkėlimo deficitas yra 1,7 proc. visų vidaus rinkos direktyvų. Kadangi pateikti tik tarpiniai rezultatai, nėra galimybės pateikti lyginamųjų ES valstybių narių duomenų už 2021 m.

2021 m. Europos Komisija Lietuvai pateikė 5 naujus paklausimus per *EU Pilot* sistemą (2020 m. buvo gauti 4 nauji paklausimai) ir 15 administracinių laiškų (2020 m. buvo gauta 14 administracinių laiškų). Tad ikipažeidiminės stadijos tendencijos išlieka panašios. 2021 m. Lietuvai pateikti 29 oficialūs pranešimai, iš kurių 20 dėl nepranešimo laiku apie įgyvendinančias priemones (2020 m. buvo gautas 21 oficialus pranešimas, 11 iš jų dėl nepranešimo laiku apie įgyvendinančias priemones) ir 6 pagrįstos nuomonės (2020 m. buvo gautos 3 pagrįstos nuomonės) dėl Lietuvos Respublikos įsipareigojimų neįvykdymo. Padidėjęs pažeidimų skaičius sietinas tiek su Europos Komisijos veiklos prižiūrint valstybių narių įsipareigojimų vykdymą suaktyvėjimu, tiek su Lietuvos politiniais ciklais bei vidaus politikos iššūkiais (pandemijos valdymo priemonės, migracijos keliami iššūkiai), kuriems turėjo būti teikiamas prioritetas tiek Lietuvos Respublikos Vyriausybės, tiek ir Lietuvos Respublikos Seimo darbotvarkėse.

Visgi Lietuvoje ES teisės yra nuosekliai paisoma. Valstybės institucijos teikdamos paaiškinimus Europos Komisijai detalizuoja ir argumentuoja nacionalinių teisės aktų nuostatas arba juos patikslina. Pažeidimo procedūras dėl netinkamo įgyvendinimo neretai lemia sudėtingi, laikui ir finansams imlūs procesai (pavyzdžiui, užtikrinant tinkamą miestų nuotekų tvarkymą pagal ES teisės aktų reikalavimus, saugomų teritorijų steigimą). 2021 m. pabaigoje buvo pradėtas rengti ES teisę perkeliančioms ir įgyvendinančioms institucijoms skirtas ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo gairių projektas, kurį planuojama užbaigti 2022 m. 2022 m. taip pat planuojama inicijuoti ES reikalų koordinavimo taisyklių pakeitimus, organizuoti mokymus institucijoms ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo tematika, siekiant kokybiškesnio ir efektyvesnio ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo visose institucijose ir įstaigose.

2021 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir ES teisminėms institucijoms buvo pateikti 68 dokumentai, susiję su dalyvavimu naujose ES teisminių institucijų bylose, taip pat buvo tęsiamas darbas su ankstesniais metais pradėtomis bylomis, visose jose teikiant informaciją kitoms kompetentingoms valstybės institucijoms bei rengiant procesinius dokumentus. 2021 metai pasižymėjo itin aktyviu Lietuvos Respublikos dalyvavimu Teisingumo Teisme nagrinėjamose bylose. 2021 m. buvo patvirtintos pozicijos dėl dalyvavimo 24 naujose Teisingumo Teisme nagrinėjamose bylose, kuriose aktualu užtikrinti Lietuvos Respublikos interesų atstovavimą (2020 m. patvirtintos pozicijos dėl dalyvavimo 14 naujų bylų).

Siekiant identifikuoti ES teisminėse institucijose svarstomų bylų aktualumą Lietuvos interesams, galimą poveikį nacionalinei teisei bei įvertinti tikslingumą dalyvauti bylose, 2021 m. valstybės institucijoms komunikuota 1034 ES teisminėse institucijose nagrinėjamos bylos ir šių teismų sprendimai.

2021 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas ir Europos Sąjungos Bendrasis Teismas priėmė 11 sprendimų bylose, kuriose atstovauta Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijai, 6 priimtuose sprendimuose buvo visiškai arba iš dalies pritarta atstovautai Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijai.

2021 m. buvo pateiktos 78 išvados dėl tarptautinių susitarimų, buvo parengti dokumentai tarptautiniams susitarimams sudaryti, parengti projektai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo ir Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto) dėl įgaliojimų suteikimo Teisingumo ministrei pasirašyti Lietuvos Respublikos ir Kazachstano Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, pasirašytos 1994 m. rugpjūčio 9 d., pakeitimo protokolą; parengti ir priimti teisės aktai dėl įgaliojimų suteikimo Teisingumo ministrei pasirašyti Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl ekstradicijos, Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose ir Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl nuteistųjų perdavimo. Taip pat buvo teikta teisinė pagalba, siekiant užtikrinti Lietuvos ir užsienio teismų bei kitų institucijų susižinojimą. Buvo gauti / išsiųsti ir (ar) persiųsti teisinės pagalbos prašymai, nuteistų asmenų perdavimo ir (ar) perėmimo prašymai: gauta – 3632, iš jų nuteistų asmenų perdavimo ir (ar) perėmimo prašymų – 786; išsiųsti – 2807, iš jų nuteistų asmenų perdavimo ir (ar) perėmimo prašymų – 531.

Bendras nacionaliniams teismams pateiktų dokumentų bylose, kuriose Teisingumo ministerija atstovauja Lietuvos valstybei, skaičius: 416 procesinių dokumentų ir 200 dokumentų pateikta regresinėse bylose.

2021 m. Teisingumo ministerija pagal vykdytinus dokumentus atlyginti asmenims turtinę ir neturtinę žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, ir apmokėti išlaidas, susijusias su Lietuvos Respublikos interesais tarptautiniuose arbitražo teismuose, gavo ir išnagrinėjo 556 prašymus, buvo patenkinti 438 prašymai. 2021 m. Teisingumo ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo atlygimo nuostatomis, vykdant teismų procesinius sprendimus 340 asmenų atlygino teismų sprendimais priteista žalą dėl netinkamų kalinimo sąlygų, buvo išmokėta 253 586,11 eurų, patenkintų prašymų skaičius – 361 (buvo asmenų, kuriems 2021 m. mokėta kelis kartus už kelis skirtingus teismų sprendimus). 77 fiziniams ir juridiniams asmenims vykdant teismų procesinius sprendimus buvo išmokėta 1 780 789,13 eurų. Pagal Lietuvos Respublikos teismų sprendimus išmokėta 1 616,4 tūkst. eurų 62 asmenims. Pagal EŽTT sprendimus išmokėta 41,9 tūkst. eurų 6 asmenims. Pagal sudarytas arba teismo patvirtintas Taikos sutartis išmokėta 122,5 tūkst. eurų 9 asmenims.

2021 m. Teisingumo ministerija gavo 184 prašymus *kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą*. Išnagrinėjus prašymus ir su jais pateiktus dokumentus buvo priimta 115 sprendimų kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, iš jų 21 sprendimas kompensuoti smurtiniais nusikaltimais patirtą žalą avansu. Atitinkamai dėl 52 prašymų, atsižvelgiant į aktualių teisės aktų reikalavimus, buvo priimti neigiami sprendimai: jie buvo palikti nenagrinėti / netenkinti /priimti sprendimai nekompensuoti. Dar 17 prašymų bus nagrinėjami 2022 m. Bendrai 2021 m. išmokėta kompensacijų – 338 308,43 eurai.

2021 m., įgyvendinant valstybės regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisę, *siekiant iš asmenų, atsakingų už žalą, teismo tvarka išieškoti išmokėtų kompensacijų dydžio sumas ir teismo paskirtas įmokas į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą*, iš viso buvo parengti 285 procesiniai dokumentai (200 ieškinių, 67 prašymai antstoliams dėl išieškojimo šalies pakeitimo ir 18 sprendimų dėl valstybės reikalavimo teisių įgyvendinimo). Procesiniai dokumentai buvo teikti siekiant išieškoti sumokėtas kompensacijų sumas iš už žalą atsakingų asmenų ne tik už einamais metais priimtus sprendimus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą (įskaitant ir sprendimus kompensuoti žalą avansu), bet ir už 2018–2020 m. priimtus sprendimus, dėl kurių valstybės reikalavimo teisė dar nebuvo įgyvendinta. Bendrai pateikta reikalavimų už 972 241,46 eurų.

7 procesiniai dokumentai buvo pateikti dėl sumokėtos kompensacijos išieškojimo iš asmenų, kurie neturėjo teisės į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensaciją. Bendra išieškoma suma – 8 350,70 eurų.

2021 m. įplaukos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą iš asmenų, padariusių smurtinius nusikaltimus, sudarė 255 386,38 eurų. 2021 m. buvo 401 atvejis, kai kreiptasi į antstolius dėl laiku nesumokėtos baudžiamojo poveikio priemonės – įmokos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą priverstinio išieškojimo.

Siekiant stiprinti nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų apsaugą, Seimas pritarė Teisingumo ministerijos siūlymui, kad asmenys kompensaciją iš Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo gautų ir tuomet, kai žala dėl sunkių ir labai sunkių smurtinių nusikaltimų buvo padaryta nuo 2000 m. rugsėjo 26 d. iki 2005 m. liepos 1 d., o galutinis sprendimas byloje priimtas po 2005 m. liepos 1 d. Iki šiol tokie asmenys žalos kompensavimo negalėjo gauti. Ši nuostata įsigaliojo 2022 m. sausio 1 d. Taip pat įtvirtinta nauja piniginių kompensacijų ne teismo tvarka rūšis, kuri bus skiriama tiems asmenims, kuriems ikiteisminio tyrimo ar baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu buvo paskirta griežčiausia kardomoji priemonė – suėmimas, tačiau baudžiamosioje byloje priimtas teismo išteisinamasis nuosprendis ar atitinkamais pagrindais nutrauktas ikiteisminis tyrimas.

2021 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei buvo perduotos 29 naujos EŽTT bylos, taip pat buvo tęsiamas darbas su ankstesniais metais EŽTT ir JT Komitetų perduotomis bylomis, visose jose teikiant informaciją apie perduotus skundus dėl tariamų žmogaus teisių pažeidimų, kreipiantis į susijusias institucijas dėl bylai reikšmingos informacijos pateikimo bei rengiant procesinius dokumentus.

Metų pabaigoje EŽTT buvo nagrinėjamos 55 bylos prieš Lietuvą, o JT komitetuose – 10 bylų, iš jų 7 bylos – Žmogaus teisių komitete, 2 bylos – Neįgaliųjų teisių komitete ir vienas prašymas imtis skubių veiksmų buvo nagrinėjamas Priverstinio dingimo komitete.

2021 m. JT Priverstinio dingimo komitetas nusprendė nutraukti 1 bylą dėl skubių veiksmų procedūros.

2021 m. JT Žmogaus teisių komitetas priėmė ir(ar) paskelbė 4 sprendimus, kuriuose buvo atmesti visi skundai – viso 15 skundų.

2021 m. EŽTT išsprendė 15 bylų, viso jose buvo išnagrinėtas 21 skundas, iš kurių 10 buvo atmesta (skundai pripažinti nepriimtinais arba nustatyta, kad Konvencija nebuvo pažeista).

Pripažintų nepagrįstais ir (ar) nepriimtinais skundų dalis nuo atitinkamais metais išnagrinėtų EŽTT, Jungtinių Tautų komitetų, kuriuose Vyriausybės atstovas EŽTT yra įgaliotas atstovauti valstybei Lietuvos Respublikos Vyriausybei perduotose bylose prieš Lietuvą, 2021 m. sudarė 70 proc. (tiek skundų buvo atmesta).

2021 m. 4 EŽTT bylose peticijos paskelbtos nepriimtinomis, 2 bylose nenustatyta Konvencijos pažeidimų, 8 bylose nustatyti Konvencijos pažeidimai, o 1 byloje sudarytas taikus susitarimas.

2021 m. viso EŽTT bylose žalos atlyginimui buvo priteista 48 232 eurų.

2021 m. buvo koordinuojamas 40 EŽTT sprendimų vykdymas, 4 bylose Europos Tarybos Ministrų Komitetas taikė sustiprintą priežiūrą.

Rengiant atitinkamus dokumentus, buvo imtasi priemonių, siekiant įvykdyti visas EŽTT sprendimuose numatytas individualiąsias priemones bei pažeidimų priežastis šalinančias bendrąsias priemones. Apie visus vykdymo veiksmus buvo teikiama informacija Europos Tarybos Ministrų Komitetui. 2021 m. vykdymo priežiūra pabaigta 9 bylose. Atsižvelgus į priemones, kurių buvo imtasi vykdymo procese, 1 byloje sustiprinta priežiūra panaikinta ir byla perkelta į standartinę priežiūrą. Imtasi priemonių, siekiant užtikrinti kompensacijų sumokėjimą laiku – pagal ankstesniais metais ir 2021 m. priimtus EŽTT sprendimus 6 bylose buvo išmokėta 41 936 eurų. Taip pat vienoje byloje buvo imtasi veiksmų išmokėti pagal pareiškėjo nurodymus notaro depozitinėje sąskaitoje deponuojamą teisingo atlyginimo kompensaciją.

2021 m. teikiant procesinius dokumentus EŽTT ir JT komitetų nagrinėjamosiose bylose prieš Lietuvą bei imantis veiksmų dėl minėtų institucijų sprendimų įgyvendinimo, viso buvo parengti 365 dokumentai.

2 strateginis tikslas: Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
02-001	Paslaugos gyventojams ir verslui	9 546	10 241,3	8 693,7	84,9
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-
02-007	Paslaugos gerinti ginčų nagrinėjimą	10 632	10 636,4	10 492,4	98,6
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

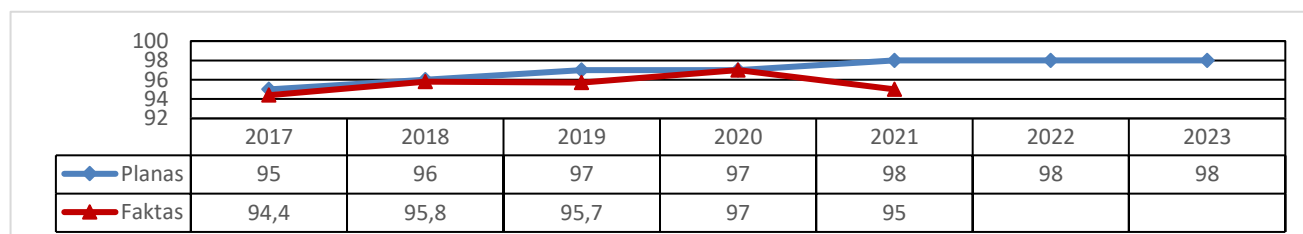
Programoje 02-001 „Paslaugos gyventojams ir verslui“ 2021 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudaro apie 117,8 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2021 m. panaudota 84,9 proc. patikslintų asignavimų.

Nepanaudoti Valstybės įmonės Registrų centro asignavimai investicijų projektui „Registrų ir informacinių sistemų plėtra ir modernizavimas priimtų teisės aktų nuostatoms įgyvendinti“ ir kitoms veikloms įgyvendinti – 972,8 tūkst. eurų.

Programoje 02-007 „Paslaugos gerinti ginčų nagrinėjimą“ 2021 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudaro mažiau nei 5 proc. nuo patvirtintų asignavimų.

Efeko kriterijai

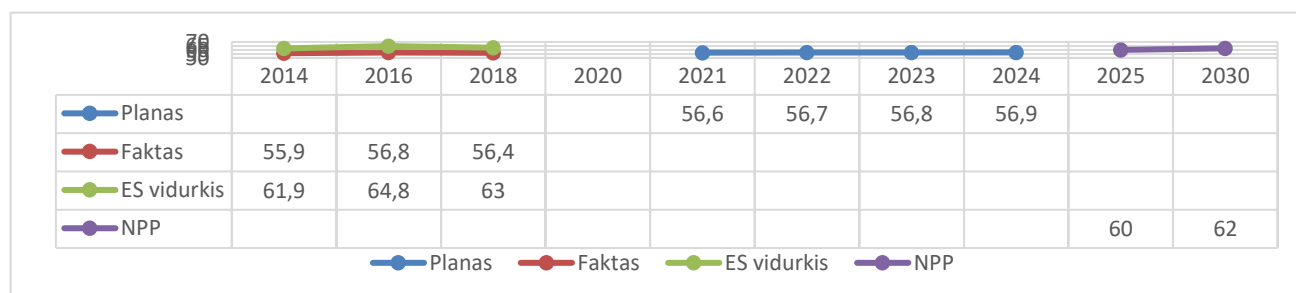
4 grafikas. Teisinių institucijų paslaugų, pasiekiamų elektroniniu būdu, dalis, proc.

Teisingumo ministerijos duomenys.

Institucijos nuolat siekia, kas asmenims būtų kuo paprasčiau ir lengviau pasinaudoti jų teikiamomis paslaugomis, ypač tai svarbu esant pandeminei situacijai. Šiuo metu 95 proc. teisingumo ministro valdymo sričių institucijų teikiamų paslaugų yra pasiekiamos elektroniniu būdu. Kriterijaus reikšmė neženkliai sumažėjo lyginant su 2020 m. Pažymėtina, kad rodiklio reikšmių pasikeitimą lemia ne atlikti pokyčiai perkelti paslaugas į elektroninę erdvę, o paslaugų, kurias galima perkelti į elektroninį lygį, sąrašo pasikeitimai. Pastebėtina, kad kai kurios įstaigos jau yra perkėlusios visas savo paslaugas, kurias galima teikti el. būdu, tad didelio rodiklio kitimo artimiausiais metais nesitikima, tačiau vykdomi valstybės garantuojamos teisinės pagalbos paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę procesai, kuriant Teisinės pagalbos paslaugų informacinę sistemą (TEISIS). Tuo pačiu ateityje svarbu paslaugų vartotojus skatinti naudotis sukurtomis galimybėmis.

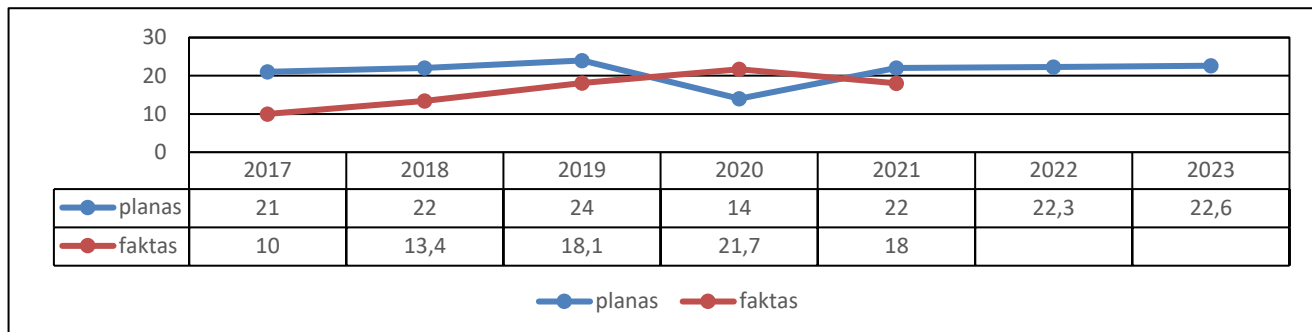
5 grafikas. Vartotojų sąlygų indeksas

Europos komisijos duomenys

Efektų vertinimo kriterijus parodo vartotojų teisių apsaugos situaciją Lietuvoje, lyginant Lietuvą su kitomis ES valstybėmis narėmis. Vartotojų sąlygų indeksas apskaičiuojamas įvertinus tris komponentus: asmenų žinias (informuotumą) apie vartotojų teises ir pasitikėjimą institucijomis bei rinkos sąlygomis; teisės aktų reglamentuojančių vartotojų apsaugą ir produktų saugą, laikymąsi ir įgyvendinimą; vartotojų skundų ir vartojimo ginčų efektyvų sprendimą. Vartotojų sąlygų indeksą (angl. *Consumer Conditions Index, CCI*) apskaičiuoja Europos Komisija ir skelbia savo interneto puslapyje, de ja paskutiniai paskelbti duomenys tik už 2018 m. (su paskutiniu tyrimu galima susipažinti https://ec.europa.eu/info/publications/consumer-conditions-scoreboard-consumers-home-single-market-2019-edition_en).

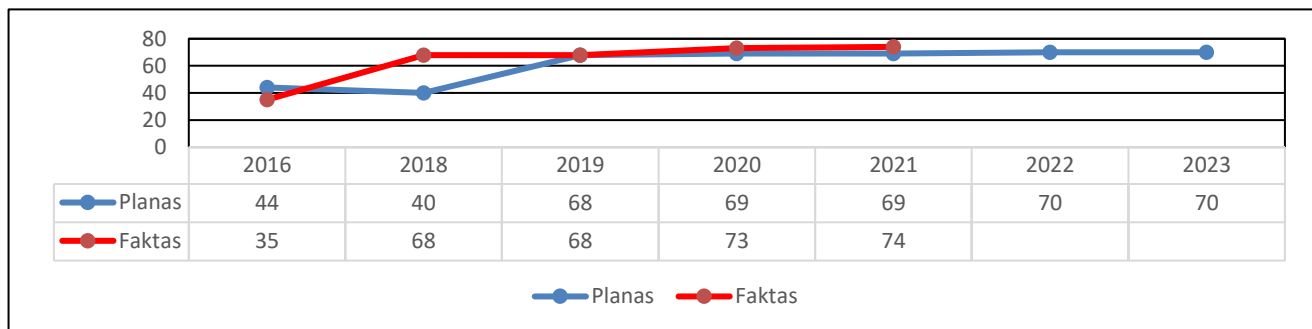
6 grafikas. Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenys.

Reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, 2021 m. vartotojų teisių apsaugos indeksas buvo +18 (2020 m. – 21,7). Bendras vartotojų teisių apsaugos indeksas, kuris skaičiuojamas remiantis atskirais indeksais, yra mažesnis, nes sumažėjo jo sudėtinių dalių reikšmės: vartotojų teisių pažeidimo indeksas, vartotojų aktyvumo indeksas, vartotojų teisių apsaugos sistemos vertinimo indeksas. Padidėjo tik informuotumo apie vartotojų teises indeksas.

7 grafikas. Visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis, proc.

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos duomenys.

2021 m. pabaigoje Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos iniciatyva atlikto reprezentatyvaus Lietuvos gyventojų tyrimo duomenimis, visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis jau trečius metus iš eilės išlieka gana aukštas ir 2021 m. siekė 74 proc. Pažymėtina, kad geriausiai informuoti yra 30–49 m. amžiaus, aukštojo išsimokslinimo, aukščiausio ir vidutinio lygio vadovai, specialistai, tarnautojai ir smulkieji verslininkai bei didmiesčių gyventojai.

2021 m. siekiant nustatyti Lietuvos padėtį dėl asmens duomenų apsaugos, pirmą kartą apskaičiuotas Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis (ADASL), jis siekia 60 proc. ADASL – tai pirmasis sudėtinis rodiklis, skirtas įvertinti asmens duomenų apsaugos sistemą Lietuvoje. Šio rodiklio siektina reikšmė yra 100 proc., jis nustatomas pagal 10 klausimų iš kasmet atliekamos reprezentatyvios gyventojų apklausos. Šie klausimai apima keturias sritis: (1) gyventojų žinių lygį apie Bendrą duomenų apsaugos reglamentą (BDAR), Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją ir savo teises, (2) pasitikėjimą įmonėmis ir įstaigomis, tvarkančiomis asmens duomenis, (3) gyventojų aktyvumą susidūrus su galimais pažeidimais ir (4) pasitikėjimą priežiūros sistema.

Analizė rodo, kad ADASL vertinimas priklauso nuo kai kurių demografinių respondentų charakteristikų. Duomenų apsaugos sąlygas geriausiai vertina aukščiausio ir vidutinio lygmens vadovai, o prasčiausiai – bedarbiai ir pensininkai, didesnes pajamas ir aukštesnį išsilavinimą turinčių gyventojų grupėje ADASL yra aukštesnis.

Teisės į asmens duomenų apsaugą aktualumas kiekvienais metais tik didės, kadangi vis daugiau mūsų kasdienių veiklų perkeliama į skaitmeninę erdvę, o šis procesas neįmanomas be asmens duomenų tvarkymo.

Svarbiausi darbai

Vartotojų teisių apsauga

2021 m. buvo priimtos Civilinio kodekso, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo pataisos, kuriomis buvo atnaujinta ir išplėsta vartotojų apsaugos sistema ir patobulintas jos veikimas. Siekiant išspręsti problemas, identifikuotas vartojimo ginčų neteisminio sprendimo ir vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrolės srityse, nustatytas išankstinis vartojimo sutarčių nagrinėjimas dėl nesąžiningų sąlygų nustatymo, taip pat įdiegtos finansinio poveikio priemonės, skatinant verslininkus kuo anksčiau taikiai išspręsti ginčus su vartotojais. Reglamentuota vartotojų apsauga skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo srityje, nustatyti detalūs skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų kokybės reikalavimai bei vartotojų teisių gynimo tvarka, jeigu skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos yra netinkamos kokybės. Atnaujinti vartotojų apsaugos reikalavimai mažmeninės prekybos srityje, be kita ko, atsižvelgiant į „išmaniųjų“ prekių ypatumus. Modernizuojant vartotojų apsaugą, įtvirtinti informacijos pateikimo vartotojams elektroninėse prekyvietėse reikalavimai, stiprinant vartotojų teisių apsaugą internete ir siekiant veiksmingiau kovoti su skirtingos produktų kokybės (dvejopos kokybės) Europos Sąjungoje problema, išplėstas nesąžiningos komercinės veiklos („juodasis“) sąrašas, taip pat užtikrinta veiksmingesnė vartotojų, nukentėjusių nuo nesąžiningos komercinės veiklos, teisių apsauga.

Vartojimo ginčų sprendimas neteisimine tvarka

VVTAT vartotojų ginčų neteisminio sprendimo tvarka išnagrinėjo 5 674 vartotojų ir pardavėjų, paslaugų teikėjų ginčų (2020 m. – 5 919). Iš jų taikiai išspręsta 33 proc. (2020 m. – 37 proc.). Stebimas nežymus vartojimo ginčų skaičiaus mažėjimas, kurį lėmė aktyvi VVTAT vykdoma prevencinė veikla, tačiau išlieka stabili taikiai išsprendžiamų vartojimo ginčų mažėjimo tendencija. 2022 m. įgyvendinant Vartotojų teisių apsaugos įstatymo pakeitimus¹ bei vykdant efektyvų verslininkų ir vartotojų švietimą, kitas prevencines priemones, tikimasi taikiai išspręstų vartojimo ginčų, išnagrinėtų ne teismo tvarka, dalies didėjimo.

Daugiausiai vartotojų ir pardavėjų ar paslaugų teikėjų ginčų išnagrinėta vartojimo prekių srityje (54 proc.). Daugiausiai vartojimo ginčų išnagrinėta drabužių ir avalynės srityje, kiek mažiau – interjero reikmenų ir buitinių prietaisų srityje (šaldytuvai, dulkių siurbkliai, kavos aparatai ir kt.). Organizuotų turistinių kelionių srityje buvo nagrinėjami 2020 m. gauti prašymai dėl sumokėtų pinigų už kelionę grąžinimo, taip pat gaunami nauji prašymai dažniausiai dėl praėjusiais metais neįvykusių ir nukeltų kelionių atsisakymo esant papildomoms sąlygoms (saviizoliacijai, COVID-19 tyrimams ir pan.). Panaši situacija ir su pandemijos metu atšauktais renginiais – buvo nagrinėjami vartotojų prašymai dėl 2020 m. karantino metu neįvykusių renginių.

2021 m. buvo modernizuota Vartotojų teisių apsaugos informacinė sistema (VTIS), užtikrinanti galimybę vartotojams kilusius ginčus su pardavėjais ir paslaugų teikėjais nagrinėti internetu. Tai leis supaprastinti, pagreitinti ir, užtikrinant vieno langelio principo įgyvendinimą, efektyvinti neteisminio vartojimo ginčų sprendimo procedūros prieinamumą.

Vartotojų apsauga elektroninėje erdvėje

Stiprindama vartotojų apsaugą elektroninės prekybos srityje, VVTAT tęsė interneto svetainių patikras (patikrintas 301 tinklalapis), taip pat antrus metus iš eilės koordinavo Vartotojų aljanso vykdytą priemonių programą „Vartotojui draugiška prekyba internetu“, kurios metu buvo patikrintos 253 interneto svetainės. Toks darbo organizavimas leido pasiekti maksimalių rezultatų vykdant nuotolinės prekybos stebėseną, analizuojant gautus rezultatus bei teikiant rekomendacijas konkrečių interneto svetainių valdytojams.

Dažniausiai vartojimo ginčai nuotolinės prekybos srityje kilo dėl įsigytų prekių (ne)pristatymo ar vėlavimo, nuotoliniu būdu įsigytų prekių grąžinimo apribojimų, teisės aktuose nenumatytų mokesčių, išlaidų priskyrimo vartotojams, asortimento neatitinkančių prekių gavimo ir ginčų dėl grąžintos pardavėjui prekė būklės, jos prekinės išvaizdos pakitimų. Pažymėtina, kad VVTAT tikrina ne tik tradicines elektronines parduotuves, bet ir socialiniuose tinkluose (pvz., *Facebook*, *Instagram* ir pan.), įvairiose prekybos platformose esančias komercinio pobūdžio paskyras, jose pateikiamos informacijos išsamumą, atitiktį teisės aktų reikalavimams.

VVTAT 2021 m. išnagrinėjo 13 bylų dėl vartotojų teisių apsaugos reikalavimų pažeidimų.

VVTAT 2021 m. taip pat atliko elektros energijos tiekimo paslaugas teikiančių bendrovių tinklalapiuose teikiamos informacijos atitikties teisės aktams vertinimą, įvertino 6 šiuo metu veikiančių nepriklausomų elektros

¹ Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 22², 23, 23³, 25, 27, 28, 29³, 32, 33, 40 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 35¹, 35² straipsniais įstatymas.

energijos paslaugų tiekėjų tinklalapius ir nustatė kelis visuose tinklalapiuose pasikartojančius pažeidimus – nebuvo pateikta informacija apie Elektroninę ginčų sprendimo platformą ir atsakingą ginčus nagrinėjančią instituciją, teisę atsisakyti nuotolinės sutarties per 14 dienų ar nurodyta kaina be PVM. Visi elektros energijos tiekėjai iki nurodyto termino nustatytus neatitikimus pašalino.

Vartojimo sutarčių standartinių sąlygų nesąžiningumo vertinimas bei nesąžiningos komercinės veiklos ir reklamos stebėseną

2021 m. VVTAT, vykdydama vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, įvertino 135 sutartis nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu. Daugiausiai įvertinta standartinių prekių pirkimo–pardavimo sutarčių (pvz., maisto ir nealkoholinių gėrimų, baldų pirkimo pardavimo), standartinių paslaugų teikimo sutarčių ir rekreacinių paslaugų teikimo sutarčių (pvz., sporto klubų paslaugų teikimo, sodybų, privataus ikimokyklinio bei mokyklinio ugdymo). VVTAT, vykdydama Reklamos įstatymo ir Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą, 2021 m. išnagrinėjo ir priėmė sprendimus 28 bylose, iš jų 2 tyrimai nutraukti nesant pažeidimų (2020 m. – 55 bylose).

Vartotojų švietimo koordinavimas

Vartotojų švietimo srityje VVTAT organizavo temines vartotojų informavimo veiklas (Apgavysčių prevencijos savaitė, Tvaraus vartojimo savaitė, Juodasis penktadienis, Auto mėnuo), surengė nuotolinių pamokų moksleiviams (650 dalyvių), Europos vartotojų centras Lietuvoje vykdė vartotojų švietimo kampaniją „Sumanus vartotojas Europoje“. Surengti 94 nuotoliniai mokymai verslininkams aktualiomis temomis. 2021 m. VVTAT pirmą kartą rengė ir pristatė Vartotojų teisių apsaugos būklės bei veiklos vartotojų teisių apsaugos srityje metinę apžvalgą². Taip pat buvo sudarytas tarpinstitucinis vartotojų švietimo planas.

Pažymėtina, kad 2021 m. pabaigoje atliktas visuomenės nuomonių tyrimas atskleidė, jog 49 proc. gyventojų yra patenkinti savo informuotumu vartotojų teisių apsaugos klausimais, palyginti su ankstesniais metais, patenkintų savo informuotumu dalis padidėjo (2020 m. tokių buvo 47 proc.).

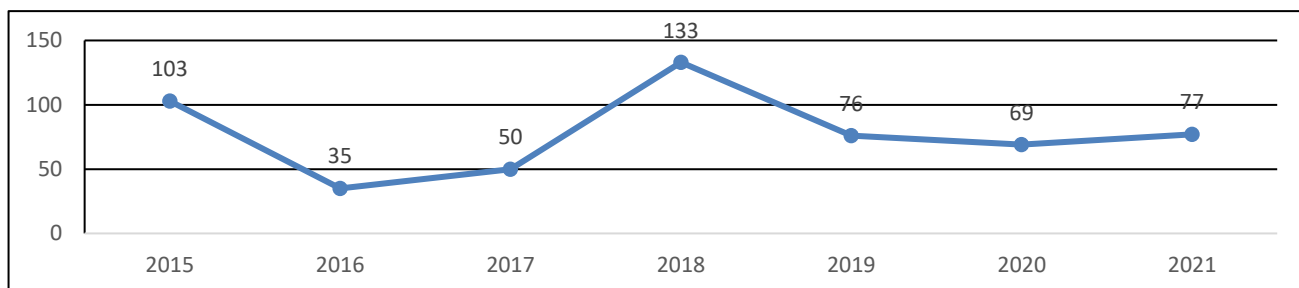
Ne maisto produktų rinkos priežiūros srityje

Vykdamas ne maisto produktų rinkos priežiūrą 2021 m., kaip ir 2020 m., dėl esamos pandemijos VVTAT ypač didelę dėmesį skyrė gaminiams, skirtiems COVID-19 profilaktikai – tai apsauginės veido kaukės, vienkartinės pirštinės, dezinfekantai. Bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos muitine toliau buvo vykdoma tokių gaminių importo kontrolė. Didelis dėmesys buvo skirtas patikrinimams elektroninėje erdvėje, o 2020 m. pradėta Prekių, pasižyminčių tariamai prevenciniu poveikiu nuo COVID-19, tikrinimo programa, buvo tęsiama ir 2021 m. Taip pat, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. spalio 23 d. sprendimu Nr. V-2347 „Dėl ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolės“, VVTAT buvo pavesta vykdyti ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolę ir teikti konsultacijas ne maisto produktų (prekybos ir paslaugų) ir turizmo paslaugų teikėjų veiklą vykdančioms ūkio subjektams.

2021 m. VVTAT atliko 5115 (2020 m. – 5380) įvairių gaminių ir paslaugų grupių patikrinimų, ir 1392 patikrinimų metu (27,21 proc.) (2020 m. – 31,5 proc.) buvo nustatyti pažeidimai. Iš 5115 (2020 m. – 5380) atliktų patikrinimų 2148 (2020 m. – 2409) patikrinimai atlikti nagrinėjant vartotojų skundus.

2021 m. nustatyti ir paskelbti nesaugiais 77 gaminiai (2020 m. – 69). Kaip ir ankstesniais metais daugiausiai nesaugių gaminių buvo nustatyta žaislų kategorijoje – 29, elektrotechnikos prekių – 9, tekstilės gaminių – 11.

8 grafikas. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nustatytų nesaugių gaminių skaičius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenys.

² <https://www.vvtat.lt/naujienos-ir-pranesimai-ziniasklaidai/377/parengta-pirmoji-vartotoju-teisiu-apsaugos-bukles-bei-veiklos-vartotoju-teisiu-apsaugos-srityje-metine-apzvalga:1879>.

VVTAT, vadovaudamasi Produktų saugos įstatymo nuostatomis, 2021 m. išnagrinėjo 51 bylą dėl Lietuvos rinkoje nustatytų pavojingų ne maisto produktų ir paslaugų. Verslininkams visais atvejais buvo skirtos baudos, siekiančios nuo 150 iki 2 500 eurų. Šešioms įmonėms taikytos sankcijos už pakartotinai padarytus pažeidimus. 28 bylose baudos skirtos platintojui, 18 bylų – importuotojui, 4 bylose – gamintojui. Dažniausiai pavojingi gaminiai buvo importuoti iš Kinijos, o platinti – tiekiant gaminius Lietuvos rinkai per Lenkijos bei Latvijos tiekėjus. Dažniausiai Produktų saugos įstatymo nuostatas pažeidė žaislų importuotojai ir platintojai. Vienu atveju bylos nagrinėjimas buvo nutrauktas.

Turizmo paslaugų teikėjų veiklos priežiūra

Vadovaujantis Turizmo įstatymu ir įgyvendinamaisiais teisės aktais vykdoma kelionių organizatorių, kelionių agentūrų, turizmo paslaugų rinkinio pardavėjų, klasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų teikėjų (viešbučiai, moteliai, svečių namai ir kempingai) ir neklasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų teikėjų veiklos priežiūra. 2021 m. atlikta 85 klasifikuojamų objektų apžiūrų, buvo išduoti – 84 apgyvendinimo įstaigų klasifikavimo pažymėjimai. Bendras klasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų objektų skaičius – 419, neklasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų objektų skaičius – 2652 (prieš metus buvo 2318).

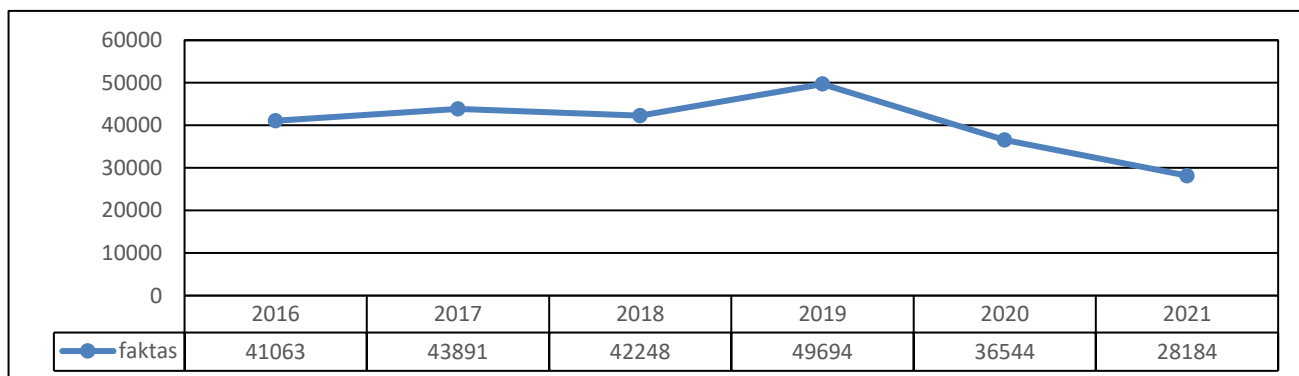
Atliekant kelionių organizatorių veiklos priežiūrą periodiškai vykdoma kelionių organizatorių finansinė priežiūra – vertinamos jų finansinės ataskaitos, rizikos faktoriai. Iš viso šiuo metu Lietuvoje veikia 223 kelionių organizatoriai, iš jų 80 išvykstamojo turizmo kelionių organizatoriai, 49 – vietinio, 94 – atvykstamojo. Bendras kelionių organizatorių skaičius per metus sumažėjo 12 proc. nuo buvusių 252. Priežastis – nemažai įmonių atsisakė kelionių organizavimo verslo iki baigsis pandemija. Pažymėtina, kad turistams išduotų ir nepanaudotų kuponų suma sumažėjo nuo 2,9 mln. eurų iki 1,0 mln. eurų – kas taip pat rodo, kad sektorius baigia vykdyti savo ikipandeminius įsipareigojimus Lietuvos turistams. Papildomai 2021 m. buvo įregistruotos 25 kelionių agentūros (iš viso kelionių agentūrų yra 211). Taip pat išduoti nauji pažymėjimai 210 gidų Lietuvoje bei priregistruoti, kaip galintys teikti gidų paslaugas, 18 gidų iš ES šalių. 2021 m. surinkta 25 tūkst. eurų valstybės rinkliavos dėl viešbučių klasifikavimo ir gidų pažymėjimų išdavimo.

Valstybės garantuojama teisinė pagalba

Valstybė garantuoja asmenims pirminę teisinę pagalbą, antrinę teisinę pagalbą ir valstybės užtikrinamą neteisminę mediaciją. Pirminė teisinė pagalba – tai teisinės informacijos, teisinių konsultacijų teikimas, valstybės ir savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų rengimas, nesudėtingų procesinių dokumentų tam tikrais klausimais rengimas. Pirminės teisinės pagalbos teikimą užtikrina savivaldybės. 2021 m. pirminės teisinės pagalbos apimtys išaugo palyginti su 2020 m. 2021 m. ja pasinaudojo 40 648 asmenys, 2020 m. – 38 476 asmenys. Asmenų kreipimusi dėl pirminės teisinės pagalbos skaičiaus išaugimui turėjo įtakos 2020 m. liepos 15 d. įsigalioję Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimai, kuriais pirminę teisinę pagalbą teikiantiems asmenims buvo pavesta rengti nesudėtingus procesinius dokumentus tam tikrais klausimais.

Antrinė teisinė pagalba – tai valstybės garantuojama advokato pagalba: dokumentų rengimas, gynyba ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, išankstinį ginčų sprendimą ne teisme, bei bylinėjimosi išlaidų atlygimas.

9 grafikas. Asmenų, pasinaudojusių antrine valstybės garantuojama teisine pagalba, skaičius

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos duomenys.

2021 m. antrine teisine pagalba pasinaudojo 28184 asmenys, tai asmenys, kuriems antrinė teisinė pagalba paskirta esant būtinojo gynėjo/įgaliotojo atstovo dalyvavimo pagrindams (18 421) ir asmenų, pasinaudojusių antrine teisine pagalba, kuomet Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba priėmė sprendimą teikti antrinę teisinę pagalbą (9 763). Palyginti su 2020 m. tokių asmenų skaičius sumažėjo net 23 proc. Antrinės

teisinės pagalbos apimtys sumažėjo dėl ženkliai sumažėjusio būtinojo gynėjo/įgaliotojo atstovo dalyvavimo poreikio (tokių atvejų per 2021 m. sumažėjo 29 proc.) ir neženkliai dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos priimtų sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus sumažėjimo 6,5 proc. palyginti su 2020 m. Mažėjimo pokyčiams įtakos turėjo pandemija bei privalomosios mediacijos taikymas šeimos ginčiuose, tačiau, pažymėtina, kad prašymų dėl privalomosios mediacijos gauta panašiai, kaip ir 2020 m.

2021 m. gauti 11744 prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą, iš jų priimti 9763 suteikti antrinę teisinę pagalbą ir 1218 atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą. 99,72 proc. sprendimų priimta per įstatymo nustatytą terminą. Maksimalaus rezultato nepavyko pasiekti dėl žmogiškų išteklių trūkumo (dėl darbuotojų nedarbingumo). Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba 2021 m. gavo 12 skundų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo kokybės, kas sudaro 0,12 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus. Rezultatas yra geresnis nei planuota, o taip pat pastebima pagrįstų skundų dėl advokatų veiklos kokybės mažėjimo tendencija (2020 m. gauta 14 skundų, 2019 m. – 19 skundų, 2018 m. – 26 skundai).

Nuosekliai siekiama gerinti antrinės teisinės pagalbos teikimą. 2021 m. nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai aprūpinti nauja kompiuterine įranga, kad galėtų efektyviau, greičiau, paprasčiau ir patogiau suteikti teisines paslaugas gyventojams nuotoliniu būdu. Nuo 2021 m. lapkričio 1 d. nuo 18 eurų iki 19 eurų padidintas užmokesčio bazinis dydis, pagal kurį apskaičiuojamas advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokamas užmokestis.

Mediacija

Nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus Mediacijos įstatymo nuostatomis dėl privalomosios mediacijos taikymo šeimos ginčiuose, siekiama skatinti Lietuvos gyventojus pasirinkti tokį ginčo sprendimų būdą, suteikiantį galimybes išsaugoti pagarbius tarpusavio santykius, vykdyti savanoriškai priimamus susitarimus, o taip pat sumažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme.

2021 m. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba gavo 6369 rašymus dėl privalomosios mediacijos vykdymo, iš jų 2838 atvejais buvo ginčo šalių sutikimai dalyvauti mediacijoje, tai sudaro 44,5 proc. nuo visų gautų prašymų (2020 m. – 40,5). Iš 2900 2021 m. baigtų mediacijų 1587 ginčai baigėsi taikiai, tai sudaro 54,7 proc.

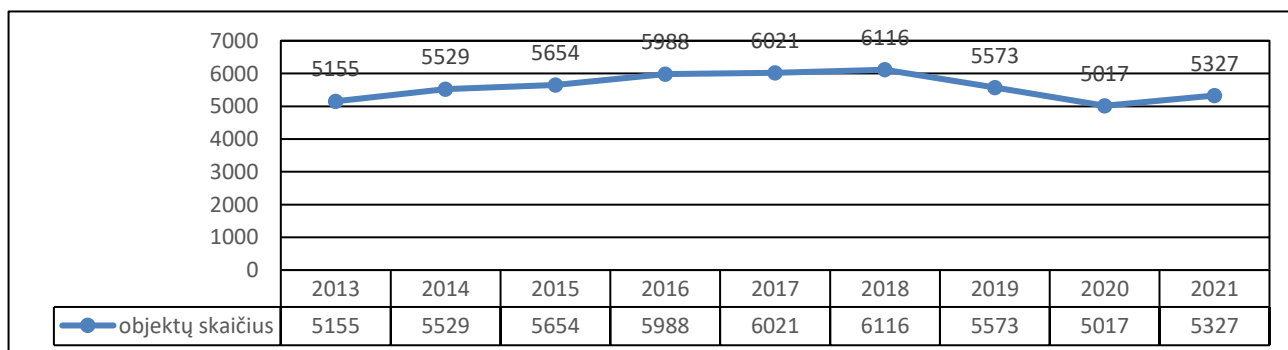
Užbaigtas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamo projekto Nr. 10.1.4-ESFA-V-922-01-0005 „Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemos plėtra“ įgyvendinimas, kurio metu įgyvendintos veiklos dar labiau paskatins mediacijos taikymą ir plėtrą. 2021 m. įteisinta projekto metu sukurta Mediacijos posistemė, kuri yra Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos (TEISIS) sudėtinė dalis.

Pramoninės nuosavybės apsauga

Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras (toliau – VPB), aktyviai bendradarbiaudamas su Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (ESINT), Europos patentų organizacija (EPO) ir Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacija (PINO), ypatingą dėmesį skiria technologinių sprendimų, kurių dėka pareiškėjai galėtų greičiau ir efektyviau naudotis VPB teikiamomis paslaugomis, plėtojimui. Naujų technologinių sprendimų diegimas tvarkant valstybės Patentų, Prekių ženklų, Dizaino registrus, padėjo pasiekti, kad pareiškėjai greitai ir saugiai elektroniniu būdu pateiktų 92 proc. visų prašymų, kurie gali būti pateikiami elektroniniu būdu (2020 m. – 90 proc.), 99 proc. VPB siunčiamos korespondencijos taip pat būtų siunčiama elektroniniu būdu.

2021 m. 6 proc. išaugo bendras pagal nacionalines procedūras įsigaliojusių pramoninės nuosavybės objektų skaičius. Lietuvos Respublikoje 2021 m. įsigaliojo 5327 pramoninės nuosavybės objektai (2020 m. – 5017).

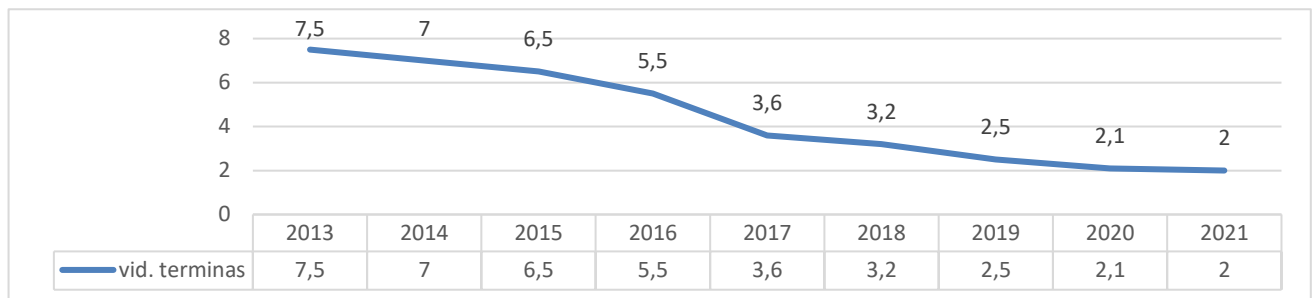
10 grafikas. Įsigaliojusių Lietuvos Respublikoje pramoninės nuosavybės objektų skaičius

Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro duomenys.

2021 m. prekių ženklo paraiškos ekspertizės terminas sutrumpėjo iki 2 mėn. (terminas iki prekių ženklo ekspertizės pradžios; tai sudaro 0,1 mėn. trumpėjimą, lyginant su 2020 m.). Tam įtakos turėjo pagerėjusi prekių ženklų paraiškų kokybė, jose nustatyta mažiau trūkumų dėl pareiškėjų duomenų. Paraiškų kokybę ženkliai pagerino sustiprintas pareiškėjų konsultavimas.

11 grafikas. Prekių ženklų ekspertizė atlikimo vidutinis terminas, mėn.

Valstybinio patentų biuro duomenys

Vykdamas VPB pavestą visuomenės švietimo ir intelektinės nuosavybės apsaugos populiarinimo uždavinį, 2021 m. buvo tęsiamas darbas su visomis tikslinėmis auditorijomis – verslu, jaunimu, mokslo ir studijų institucijomis, inovacinėmis agentūromis, teikiant švietimo ir konsultavimo paslaugas, susijusias su intelektinės nuosavybės apsauga. 2021 m. VPB koordinavo ir viešino bendradarbiavimo su ESINT *SMEs Fund* projektą, skirtą suteikti finansinę paramą mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVI), norinčioms apsaugoti ir efektyviai valdyti savo intelektinę nuosavybę. VPB 2021 m. organizavo ir koordinavo bendros intelektinės nuosavybės informavimo ir konsultavimo platformos – interneto svetainės www.intelektine.lt kūrimo darbus. VPB parengė šios svetainės koncepciją, turinį, vartotojo sąsajas, didžiąją dalį informacijos. Interneto svetainė www.intelektine.lt pradėjo veikti 2022 m. sausio 31 d.

Teismo ekspertizė

2021 m. Lietuvos teismo ekspertizės centre (toliau – LTEC) augo tiek gaunamų užduočių atlikti ekspertinius tyrimus, tiek atliktų ekspertinių tyrimų skaičius: gauti 3686 pavedimai, t. y. 3,3 proc. daugiau negu 2020 m. Atlikti 3809 tyrimai arba 10,3 proc. daugiau nei 2020 m. Planuotų ir atliktų ekspertizė (tyrimų) nuo gautų užduočių skaičiaus santykis sudaro 103 proc. Intensyvus ekspertinis darbas, pritaikius darbuotojų motyvavimo priemones, tyrimams naudojant įdiegtas technologijas, ir dėl to sutrumpėję atliekamų tyrimų terminai ir tyrimų eilės, nulėmė šio kriterijaus planuotos reikšmės viršijimą.

Didžiausias atliktų ekspertinių tyrimų skaičiaus augimas buvo narkotikų tyrimuose (40 proc. daugiau nei 2020 m.), ženkliai daugiau padaryta lingvistinių (1,5 karto daugiau), portretų tyrimų (36 proc. daugiau), kaip ir kasmet augo vaizdų tyrimų skaičius (23 proc. daugiau), nors ir mažesniu tempu – didėjo informacinių technologijų ir mobiliųjų įrenginių atliktų tyrimų skaičius (7 proc. daugiau), fonoskopinių tyrimų skaičius (12,2 proc. daugiau). 71,7 proc. visų tyrimų LTEC atliko per trumpesnę nei 30 d. terminą ir viršijo 2020 m. pasiektą rezultatą (2020 m. – 66,2 proc.). Ekspertinių tyrimų išvadų kategoriškumas taip pat yra aukštas, sudaro 96 proc., ir šiek tiek padidėjo palyginti su 2020 m. (2020 m. – 95 proc.).

2021 m. Nacionalinis akreditacijos biuras atliko LTEC priežiūros bei akreditavimo srities plėtimo atitikties LST EN ISO/IEC 17025:2018 standartui įvertinimą. Įvertinimo metu buvo patvirtinta, kad LTEC kokybės vadybos sistema užtikrina aukščiausios kokybės paslaugų teikimą ir LTEC veikloje naudojami 29 akredituoti tyrimo metodai atitinka minėto standarto reikalavimus. Taip pat buvo išplėsta akreditavimo sritis papildomu metodu „Stiklo elementinės sudėties nustatymas rentgeno spindulių fluorescencinės mikrospektroskopijos metodu“ ir šiuo metu LTEC veikloje naudojama 30 akredituotų metodų. Ekspertinei veiklai tobulinti taip pat buvo vykdomi darbai, susiję su tyrimų metodų tobulinimu eismo įvykių, dokumentų klastojimo, neapykantos kurstymo, parašų keitimosi tendencijų, šifruotos informacijos, skysčių chromatografijos tyrimuose, 3D technologijų taikymu. 2021 m. LTEC surengė 19 mokymų, kuriuose dalyvavo 1903 dalyviai (ikiteisminio tyrimo pareigūnai, prokurorai ir jų padėjėjai, teisėjai ir jų padėjėjai ir kt. LTEC teismo ekspertai taip pat dalyvavo Europos teismo ekspertizės institucijų tinklo (ENFSI) darbo grupių veikloje, konferencijose ir seminaruose kvalifikaciją kėlė 24 ekspertai.

3 strateginis tikslas: Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga

3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
03-001	Bausmių sistema	91 915	91 865,9	85 780,5	93,4
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		2 859	2 859	166,2	5,8

2021 m. valstybės biudžeto asignavimai panaudoti 93,4 proc. 2021 m. buvo skirta lėšų Lietuvos Respublikos ekonomikai skatinti (koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimas) ir nelegaliai migracijai suvaldyti – 481,3 tūkst. eurų.

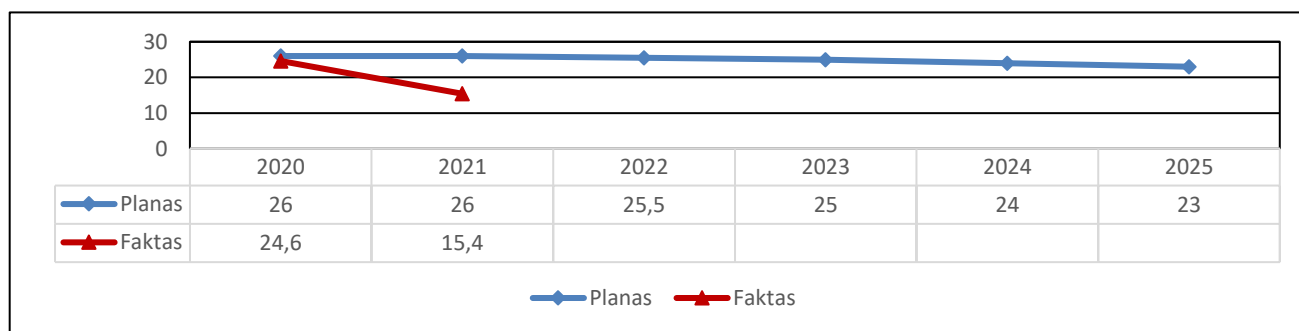
2021 m. nepanaudoti asignavimai investicijų projektui „Alytaus pataisos namų bendrabučio Nr. 2 rekonstravimas“ įgyvendinti – 1 659,5 tūkst. eurų. Patikslinta investicijų projekto bendra vertė, sutartis su rangovu buvo nutraukta, užsitęsę vykdomi darbai ir projektinės dokumentacijos tvarkymas, vyksta teisminės procedūros.

Į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą surinkta daugiau įmokų, nei reikėjo lėšų kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, todėl planas buvo įgyvendintas tik 49,2 proc.

Tarptautinės finansinės paramos lėšų buvo nepanaudota 94,2 proc. Suplanuoti asignavimai nebuvo panaudoti visa apimtimi dėl inicijuoto 2014–2021 m. Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų paramos lėšomis finansuojamos programos „Teisingumas ir vidaus reikalai“ keitimo, kuris įtakojo projekto „Lietuvos bausmių vykdymo sistemos kokybės gerinimas“ apimties pasikeitimą, taip pat dėl teisminių procesų, įtakojusių viešųjų pirkimų procedūrų terminus ir dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo.

Efekto kriterijai

12 grafikas. Asmenų, per dvejus metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietų įstaigas, dalis, proc.

Kalėjimų departamento duomenys

Kriterijus parodo per ataskaitinius metus laisvės atėmimo bausmės nuteistų asmenų, kurie buvo anksčiau paleisti iš laisvės atėmimo vietų ir per dvejus metus nuo paleidimo padarė naujus nusikaltimus ir grįžo į laisvės atėmimo vietų įstaigas, procentą. Tai vienas iš kriterijų atspindinčių nuteistųjų resocializacijos proceso veiksmingumą.

Per 2021 m. į laisvės atėmimo vietų įstaigas atlikti laisvės atėmimo bausmės atvyko 2022 asmenys. Iš šio skaičiaus 312 nuteistųjų jau buvo anksčiau paleisti iš laisvės atėmimo vietų, bet per dvejus metus nuo paleidimo padarė naujus nusikaltimus ir grįžo į pataisos įstaigas. Asmenų, per dvejus metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietas, sudarė 15,4 proc. ir tai labai geras rezultatas.

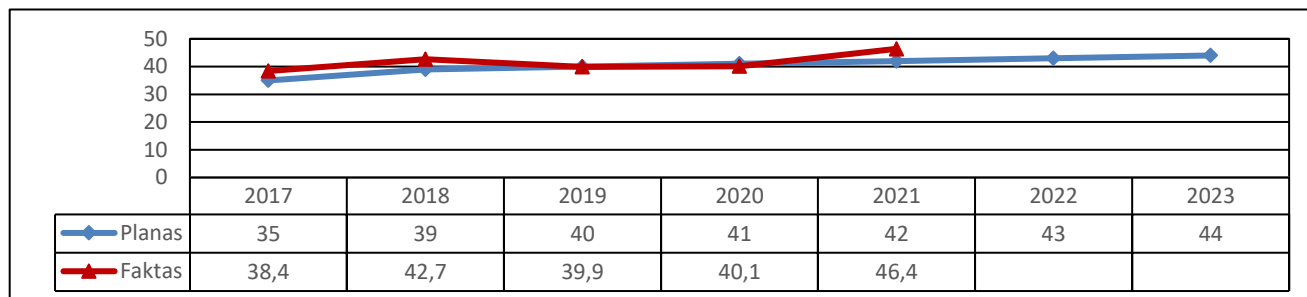
Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2021 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. V-5 patvirtinta Nuteistųjų laisvės atėmimo bausmės resocializacijos reformos Lietuvoje koncepcija, kurios tikslas sukurti pagrindus įkalinimo sistemos pertvarkai, kurią įgyvendinus resocializacija taptų pagrindiniu laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslu, kurio siekia visa kalinimo sistema, pasitelkdama šiam tikslui pasiekti

reikalingus partnerius, orientuodamasi į ilgalaikius tikslus ir sisteminius pokyčius. Reforma siekiama ne tik užtikrinti normalias nuteistųjų gyvenimo sąlygas pataisos įstaigose, saugoti jų žmogiškąjį orumą, bet ir parengti šiuos žmones gyvenimui po bausmės atlikimo. 2021 m. gegužės 10 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. V-153 patvirtintas Nuteistųjų laisvės atėmimo bausme resocializacijos reformos Lietuvoje koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas artimajam laikotarpiui, kuriame didelė svarba skiriama laisvės atėmimo vietų įstaigų Resocializacijos skyriuose dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimui, jų diferencijavimui pagal veiklos sritis, numatytos kryptingos priemonės, sietinos su nuosekliu pasirengimu nuteistųjų diferencijavimo procesui, savanorių aktyvinimui bausmių vykdymo sistemoje, kalinimo sąlygų gerinimui, infrastruktūros modernizavimui, priklausomybės ligomis sergančiųjų reabilitacijos ir gydymo paslaugų prieinamumo gerinimui, nuteistųjų užimtumo plėtojimui ir pan.

Siekiant užtikrinti sklandų iš pataisos įstaigų paleidžiamų (paleistų) asmenų socialinės integracijos, taip pat pagalbos ir paslaugų, procesą, aktyvesnį savivaldos institucijų įsitraukimą, įgyvendinant Iš pataisos įstaigų paleidžiamų (paleistų) asmenų socialinės integracijos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 spalio 8 d. įsakymu Nr. A1-939/1R-324 „Dėl iš pataisos įstaigų paleidžiamų (paleistų) asmenų socialinės integracijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuostatas 2021 m. pabaigoje laisvės atėmimo vietų įstaigose dirbo 24 socialiniai darbuotojai ir 4 socialinių darbuotojų padėjėjai, kurie padeda spręsti nuteistųjų socialines problemas (asmens tapatybę patvirtinančio dokumento gaminimo inicijavimas, gyvenamosios vietos, darbo paieška, nukreipimas sprendžiant priklausomybės ligas ir pan.) bei perduoda jų atvejus tolesniam pagalbos organizavimui savivaldybių socialiniams darbuotojams.

Koordinuojant resocializacijos veiklą, bendradarbiaujama su socialiniais partneriais: bendriems projektams pasitelkta akademinė bendruomenė, bendradarbiauta su savivaldybėmis, verslininkais, nevyriausybinių organizacijų atstovais, savanoriais. Nors dėl COVID-19 pandemijos dalis susitikimų ir užsiėmimų vyko nuotoliniu būdu, tai nesutrukdė sėkmingai įgyvendinti socialinės reabilitacijos priemones – 33,3 proc. laisvės atėmimo vietų įstaigose laikomų asmenų, dalyvavo elgesio keitimo programose, 866 asmenys sėkmingai baigė socialinių įgūdžių lavinimo programas.

13 grafikas. Dirbančių nuteistųjų dalis, proc.

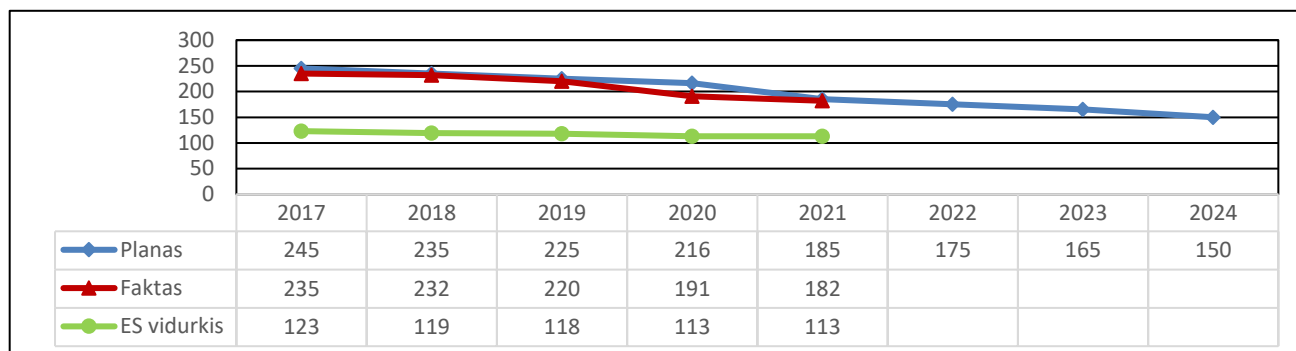
Kalėjimų departamento duomenys.

2021 m. dirbančių nuteistųjų, laikomų laisvės atėmimo vietose, dalis palyginus su 2020 m. padidėjo ir sudarė 46,4 proc. Stambiausiu nuteistuosius įdarbinančiu ūkio subjektu išlieka restruktūrizuojama valstybės įmonė „Mūsų amatai“, kurioje 2021 m. vidutiniškai dirbo 742 nuteistieji, nors įdarbintų nuteistųjų skaičius palyginti su 2020 m. ir sumažėjo. Didelis dėmesys nuteistųjų įdarbinimui ir kitoms užimtumo formos skiriamas ir laisvės atėmimo vietų įstaigose. Vis daugiau nuteistųjų įdarbinami įkalinimo įstaigose atlikti ūkio ir pagalbinius darbus, gerinamos sąlygos nuteistųjų nuolatiniam užimtumui darbu už įstaigų ribų – pasirašomos naujos bendradarbiavimo sutartys dėl nuteistųjų įdarbinimo bei nuteistųjų įtraukimo į kitą pozityvią veiklą. Dirbančių ar užsiimančių kita individualia, kūrybine veikla laisvės atėmimo vietų įstaigose laikomų asmenų dalį siekiama kiekvienais metais sistemingai didinti.

Bausmių vykdymo sistemoje pastebimos teigiamos tendencijos. Pastaruoju metu pataisos namuose ir tardymo izoliatoriuose mažėja suimtųjų ir nuteistų realia laisvės atėmimo bausme asmenų skaičius. Bendras įkalinimų asmenų skaičius 2021 m. pabaigoje, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2020 m., sumažėjo 234 asmenimis (4,4 proc.). 2021 m. gruodžio 31 d. iš viso suimti buvo ir bausmę įkalinimo įstaigose atliko 5086 asmenys. Išliko beveik nepakitęs realaus laisvės atėmimo bausmių ir bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, santykis, kuris 2021 m. sudarė 16,2 proc. (2019 m. – 16,02 proc.). Tačiau lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, Lietuvoje vis dar fiksuojamas vienas didžiausių įkalinimų asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų – Lietuvoje 100 tūkstančių gyventojų tenka 182 nuteistieji (2022 m. sausio 1 d. duomenys), tai yra ženkliai daugiau negu ES vidurkis. Tačiau pastebėtina, kad šis rodiklis jau eilę metų turi tendenciją mažėti. Tam sąlygas sudarė gerokai

padidėjęs lygtinai paleidžiamų nuteistųjų skaičius, taip pat dažnesni atvejai, kai teismai už nusikalstamas veikas skiria bausmes, nesušijusias su laisvės atėmimu.

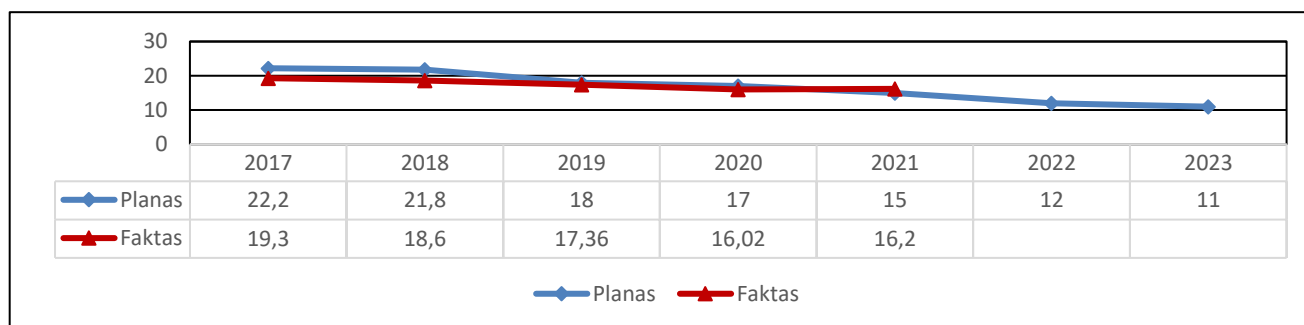
14 grafikas. Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų

Kalėjimų departamento duomenys.

Siekiant baudžiamosios teisės instrumentais mažinti laisvės atėmimo bausmę atliekančių asmenų skaičių, inicijuojami Baudžiamojo kodekso pakeitimai, kuriais bus subalansuota valstybės baudžiamoji politika, kad baudžiamoji atsakomybė būtų taikoma kaip *ultima ratio* priemonė ir kad būtų numatyta proporcinga baudžiamoji atsakomybė už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas. Taip pat bus įgyvendinama bausmių taikymo reglamentavimo kompleksinė pertvarka, numatoma įtvirtinti platesnes galimybes atleisti asmenis nuo baudžiamosios atsakomybės, numatytas didesnis baudžiamojo poveikio priemonių spektras, papildomai įvedamos alternatyvios laisvės atėmimui sankcijos tam tikrose nusikalstamų veikų kategorijose. Visos šios baudžiamosios teisės priemonės užtikrins, kad baudžiamoji atsakomybė ir įkalinimas bus taikomi, kaip kraštutinės priemonės, ir ilgalaikėje perspektyvoje duos sinerginį efektą mažinant laisvės atėmimo atvejus.

15 grafikas. Taikyto realaus terminuoto laisvės atėmimo dalis nuo visų taikytų bausmių, proc.

Nacionalinės teismų administracijos duomenys.

2021 m. gruodžio 31 d. Lietuvos probacijos tarnybos priežiūroje buvo 14827 asmenys (2020 m. – 15417) arba 3,8 proc. mažiau negu 2020 m. pabaigoje, iš jų probuojamųjų – 2975. 8467 priežiūroje esantys asmenys dirba (57,1 proc.), 3479 registruojasi Užimtumo tarnyboje (23,5 proc.), 329 asmenys mokosi (2,2 proc.).

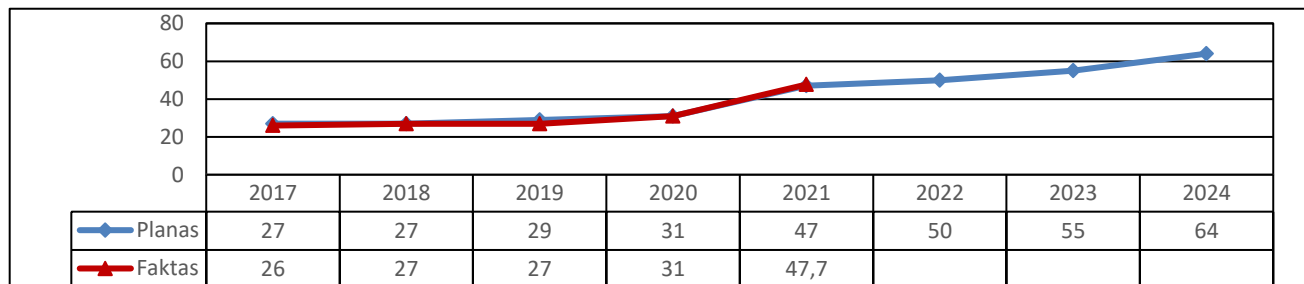
3462 asmenims paskirta pareiga gydytis priklausomybės ligas. Dėl 250 asmenų pateikti teikimai teismams dėl probacijos nutraukimo prieš terminą, iš jų 240 (96 proc.) tenkinti. Pateikti 2838 teikimai dėl probacijos panaikinimo ar bausmės pakeitimo griežtesne, iš jų 900 tenkinti (31,7 proc.), 598 priežiūroje esantiems asmenims priežiūros metu buvo pradėti ikiteisminiai tyrimai (4 proc.), iš kurių – 256 probuojamiems asmenims (8,6 proc. nuo probuojamųjų asmenų). 4807 priežiūroje esantys asmenys dalyvavo elgesio pataisos programose, iš jų 4453 asmenys jas pilnai baigė (92,6 proc.). 2021 m. intensyvi priežiūra buvo taikyta 1723 įskaitoje esantiems asmenims. 198 asmenims, kuriems nustatytas įpareigojimas neišeiti iš namų tam tikru laiku, taikytas elektroninis stebėjimas. Palyginti 2020 m. intensyvi priežiūra ir elektroninis stebėjimas buvo taikytas atitinkamai 880 ir 275 asmenims.

Atlikti Probacijos įstatymo bei susijusių teisės aktų pakeitimai (įsigalios 2022 m. liepos 1 d.) siekiant peržiūrėti probacijos sistemos procesus ir sukurti priemones, kurios užtikrintų didesnę probacijos sistemos veiksmingumą, leistų efektyvinti nuteistųjų resocializaciją bei taip mažinti pakartotinį nusikalstamumą. Atliktais pakeitimais numatytos priemonės didesniai probacijos sistemos efektyvumui (autonomijos probacijos tarnybai suteikimas, kas įgalintų ją imtis lyderystės išvien dirbti su socialiniais partneriais, kurie veikia vietos bendruomenėse bei savivaldoje, sprendžiant žmogiškųjų išteklių, tarnybos veiklos modernizavimo ir kt. probacijos vykdymui

aktuales klausimas, taip pat savarankiškai priimti sprendimus dėl naujų nuteistųjų resocializacijos ir kontrolės priemonių).

Nuteistųjų (suimtųjų) bausmės atlikimo ir laikymo sąlygų gerinimas – dar vienas labai svarbus bausmių vykdymo sistemos tikslas siekiant, kad laisvės atėmimo vietose būtų sudarytos orios bei saugios gyvenimo sąlygos, kiek įmanoma mažinančios neigiamus laisvės atėmimo padarinius, suteikiančios nuteistiesiems galimybes ugdyti socialinius, darbo ir bendravimo įgūdžius, būtinus sėkmingai integracijai į visuomenę išėjus į laisvę.

16 grafikas. Modernizuotų laisvės atėmimo vietų dalis nuo visų laisvės atėmimo vietų, proc.

Kalėjų departamento duomenys.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo planuota pagerinti 930 asmenų laikymo sąlygas laisvės atėmimo įstaigų vietose, tačiau pagerintos tik 252 vietos. 2021 m. uždarius Marijampolės pataisos namų Kybartų padalinį ir sumažėjus bendram laisvės atėmimo įstaigų vietų skaičiui, modernizuotų laisvės atėmimo vietų dalis padidėjo. Įgyvendinant projektą „Trumpalaikio laikymo kamerų modulių įrengimas“, Marijampolės pataisos namuose įrengtos 76 papildomos vietos nuteistiesiems laikyti, Alytaus pataisos namuose – 96 vietos, Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos 3-me sektoriuje įrenginama kilnojamųjų modulių infrastruktūra. Užbaigus darbus, bus įrengti 2 korpusai, kiekviename po 96 vietos.

Ataskaitiniu 2021 m. laikotarpiu Kalėjų departamente iš viso buvo gauta ir išnagrinėta 4800 (2020 m. – 5383) nuteistųjų ir suimtųjų skundų, prašymų, pareiškimų, kreipimūsi ir kt. bei kitų asmenų skundų, prašymų, pareiškimų, kreipimūsi, susijusių su laisvės atėmimo vietose laikomais asmenimis, iš jų 3435 (2020 m.– 3808) yra skundai. Skunduose nurodyti faktai pasitvirtino 85 atvejais, tai sudaro 2,5 proc. nuo bendro gautų skundų skaičiaus. Skunduose nurodyti faktai iš dalies pasitvirtino 119 atvejais, tai sudaro 3,5 proc. nuo bendro gautų skundų skaičiaus. Palyginti su 2020 m. skundų ir kitų kreipimūsi skaičius sumažėjo 9,8 proc.

Siekiant efektyvaus ir skaidraus viešųjų pirkimų vykdymo, tęsiamas bausmių vykdymo sistemos viešųjų pirkimų centralizavimo procesas, toliau plečiamas bausmių vykdymo sistemos centrinės perkančiosios organizacijos katalogas, į kurį 2021 m. įtraukti 6 nauji moduliai su sudarytomis 26 preliminariomis sutartimis.

Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų darbo užmokestis nuosekliai didinamas jau kelerius metus iš eilės. 2021 m. buvo laipsniškai didinamas mažiausiai uždirbančių statutinių valstybės tarnautojų darbo užmokestis. Įvertinus 2021 m. lapkričio mėnesio pareigūnų atlyginimus, nustatyta, kad Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose yra 718 pareigūnų, kurių atlyginimas iki mokesčių atskaitymo yra mažesnis nei 1600 eurų, o tai 338 pareigūnais mažiau, vertinant pagal prieš metus buvusius atlyginimus. Darbo užmokestį numatoma palaipsniui didinti ir ateityje, siekiant užtikrinti, kad jis būtų konkurencingas, atitinkantis darbo bausmių vykdymo sistemoje sudėtingumą, ir leistų pritraukti dirbti tinkamos kvalifikacijos darbuotojus.

2022 m. tikimasi sėkmingai tęsti pradėtas bausmių vykdymo sistemos pertvarkas – užtikrinti Bausmių vykdymo kodekso nuostatų, reglamentuojančių nuteistųjų užimtumą, įgyvendinimą nuo 2022 m. sausio 1 d., sklandžiai įgyvendinti Lietuvos probacijos tarnybos pavaldumo pakeitimą, pasiręsti vieno juridinio asmens steigimui 2023 m., vykdyti Norvegijos finansinių mechanizmų paramos lėšomis finansuojamas priemones: platesnį nevyriausybinę organizacijų įtraukimą į nuteistųjų resocializacijos procesą; užimtumo centrų pataisos įstaigose statybą; naujos pareigūnų mokymo sistemos diegimą ir modernaus pareigūnų mokymo centro Antaviliuose (Vilniaus miesto rajonas) įrengimą; vykdyti viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdu įgyvendinamo investicijų projekto „Šiaulių tardymo izoliatoriaus iškėlimas iš miesto centrinės dalies į Šiaulių r. sav., Ginkūnų sen., Malavėniukų k.“ veiklas.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

II MISIJA (PRIORITETAS) – ASMENYBĖS IR VISUOMENĖS GYVENIMO KOKYBĖ KEIČIANTI KULTŪRA

2.5 VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – KULTŪRINĖ DIPLOMATIJA, VALSTYBĖS ĮVAIZDIS IR TARPTAUTIŠKUMAS. TAI, KUO TURIME DIDŽIUOTIS

2.5.10 VEIKSMAS. Parengti ir priimti Tautinių mažumų įstatymo projektą, siekiant užtikrinti Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų tapatumo, vienodų kultūros sklaidos sąlygų, saviraiškos laisvės ir savirealizacijos teisės įgyvendinimą

2021 m. parengtas Tautinių mažumų įstatymo projektas ir lydintysis įstatymo projektas, kuriais siekiama iš esmės išspręsti problemas, susijusias su tautinių mažumų teisių įgyvendinimu, sistemškai reglamentuoti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir pareigas bei valstybės, savivaldybių institucijų pareigas tautinių mažumų teisių užtikrinimo srityje. Projektą planuojama pateikti svarstyti Seimo 2022 m. IV (pavasario) sesijoje.

V MISIJA (PRIORITETAS) – AUKŠTOS PRIDĖTINĖS VERTĖS EKONOMIKA

5.1 VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – VERŽLI INOVACIJŲ EKOSISTEMA

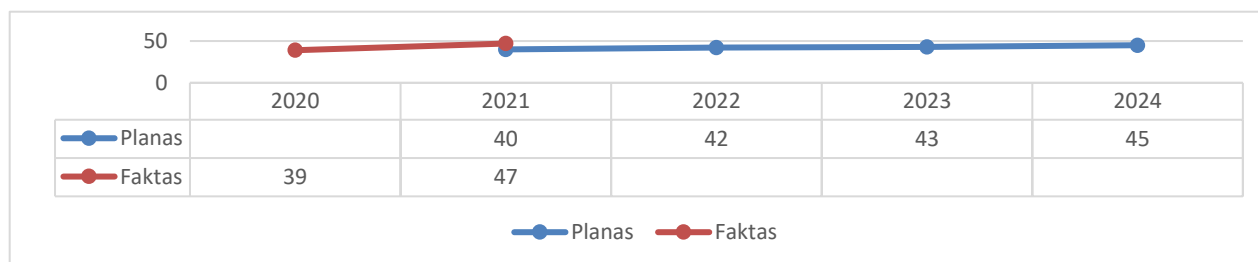
5.1.4 VEIKSMAS. Suvienodinti atskiruose informacijos šaltiniuose skelbiama bei kitą aktualią informaciją ir sukurti bendrą informavimo ir konsultavimo intelektinės nuosavybės klausimais platformą

2022 sausio 31 d. pradėjo veikti tarpinstitucinė informacijos ir konsultacijų interneto svetainė intelektine.lt, kurioje visa informacija, susijusi su autorių ir gretutinėmis teisėmis, prekių ženklais ir dizainu, patentais ir topografijomis, komercinėmis paslaptimis ir juridinių asmenų pavadinimais, augalų veislėmis ir geografinėmis nuorodomis, apjungta ir bus prieinama vienoje vietoje. Šioje svetainėje galima rasti aktualesią visų Lietuvos intelektinės nuosavybės srityje veikiančių institucijų – Teisingumo ministerijos, Kultūros ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Valstybinio patentų biuro, Muitinės departamento, policijos, teismų teikiamą informaciją apie intelektinės nuosavybės apsaugą. Svetainės lankytojai gali greitai rasti atsakymus į dominančius klausimus, kaip veikia Lietuvos intelektinės nuosavybės teisinė ir administracinė sistema, sužinoti apie intelektinės nuosavybės sukūrimo ir jos panaudojimo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje galimybes, apie intelektinės nuosavybės teisių įgijimo, šių teisių gynimo, paramos kuriant ir valdant intelektinę nuosavybę gavimo, visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės apsaugos aspektus, matyti artimiausius renginius, mokymus, aktualijas intelektinės nuosavybės srityje. Viena iš pagrindinių svetainės galimybių – nuotolinės konsultacijos, kurių metu vartotojai sulauks nuotolinių ekspertinių konsultacijų intelektinės nuosavybės apsaugos tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, registravimo, pažeistų teisių gynimo, intelektinės nuosavybės portfelio formavimo bei valdymo klausimais. Ši svetainė – tai teisinio švietimo platforma verslui, akademinėi bendruomenei ir plačiai visuomenei, kuri, tikimasi, padės didinti visuomenės žinomumą apie intelektinės nuosavybės teikiamas galimybes ir svarbą valstybės pažangai didinti.

VIII MISIJA (PRIORITETAS) – ATKURTAS PASITIKĖJIMAS TEISINGUMO SISTEMA

Misijos įgyvendinimo sėkmės (poveikio) rodikliai

8.1 Gyventojų, kurie pasitiki teismais, dalis, proc.

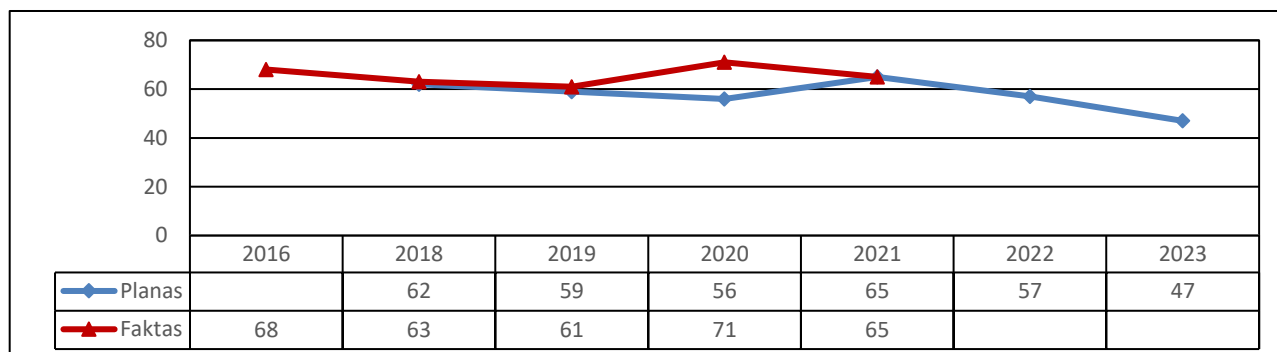

Vidaus reikalų ministerijos organizuojamo tyrimo duomenys.

8.2 Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų

Informacijos pateikta prie trečio strateginio tikslo „Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“ 14 grafiko.

8.3 Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis, proc.

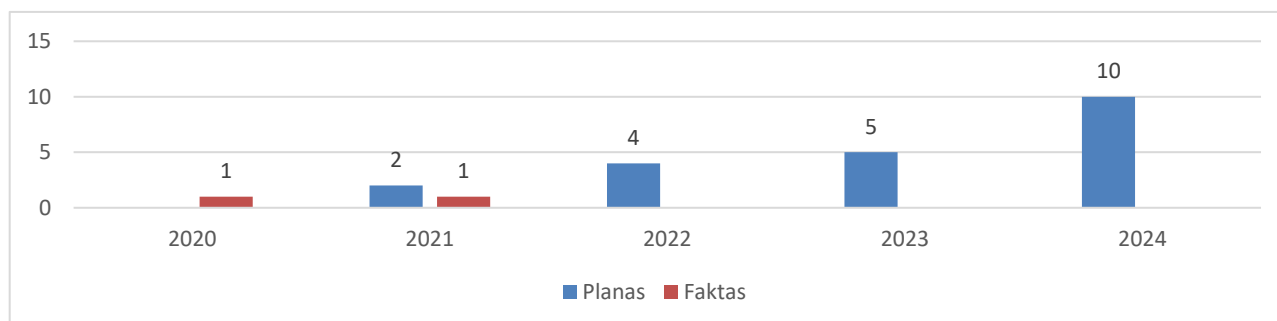

Specialiųjų tyrimų tarnybos užsakymu atliekamo tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys.

8.4 Korupcijos suvokimo indeksas

Informacija pateikta prie pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ 2 grafiko.

8.5 Priimtų konstitucinių įstatymų skaičius

Teisingumo ministerijos duomenys.

2021 m. buvo planuojama, kad įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą, Referendumo įstatymo pagrindu, nekeičiant galiojančios referendumo organizavimo tvarkos, Seimas priims Referendumo konstitucinį įstatymą. 2021 m. birželio 30 d. Seime po pateikimo buvo pritarta Referendumo konstitucinio įstatymo projektui. Siekiant suderinti Referendumo konstitucinio įstatymo projekto nuostatas su Seime svarstomu Rinkimų kodekso konstitucinio įstatymo projektu, Referendumo konstitucinio įstatymo svarstymas Seime užtruko ir jis 2021 m. nebuvo priimtas. Tolimesnis konstitucinio įstatymo projekto svarstymas numatomas Seimo 2022 m. IV (pavasario) sesijoje.

8.1 VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – TEISĖKŪRA – KOKYBIŠKA IR PLANUOJAMA

8.1.7 VEIKSMAS. Parengti rekomendacijas dėl galiojančių norminių teisės aktų kodifikavimo ir pateikti jų įgyvendinimo planą

Po 2021 m. rugpjūtį įvykusios diskusijos su Vyriausybės kanceliarija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija ir Vidaus reikalų ministerija siekiant išsiaiškinti šių institucijų lūkesčius dėl rekomendacijų galimų kryptių, turinio ir panaudojimo galimybių šių institucijų vykdomose su kodifikavimo procesu susijusiose priemonėse, pačio kodifikavimo galimų kryptių ir perspektyvų, atsižvelgiant į susitikimo metu gautus pasiūlymus ir pastebėjimus buvo atliekamas pasiūlymų vertinimas ir koreguojama rekomendacijų koncepcija. 2021 m. pabaigoje parengtas Rekomendacijų dėl galiojančių norminių teisės aktų kodifikavimo ir jų įgyvendinimo

plano projektas. Projektas derinamas su suinteresuotomis institucijomis, 2022 m. I pusm. projektą planuojama pateikti Vyriausybei.

8.2 VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – NAUJOS KARTOS BAUSMIŲ VYKDYMO ĮSTAIGOS

8.2.9 VEIKSMAS. Atlikti probacijos sistemos procesų peržiūrą ir sukurti priemones, kurios užtikrins didesnę probacijos sistemos veiksmingumą

Atlikus probacijos sistemos procesų peržiūrą ir kartu įvertinus Specialiųjų tyrimų tarnybos atliktą korupcijos rizikos analizę Lietuvos probacijos tarnybos veiklos srityse buvo parengti probacijos valdymą ir vykdymą reglamentuojančių įstatymų pakeitimo projektai, kuriuose numatytos priemonės didesniai probacijos sistemos efektyvumui (autonomijos probacijos tarnybai suteikimas, kas įgalintų ją imtis lyderystės išvien dirbti su socialiniais partneriais, kurie veikia vietos bendruomenėse bei savivaldoje, sprendžiant žmoniškųjų išteklių, probacijos tarnybos veiklos modernizavimo ir kt. probacijos vykdymui aktualius klausimus, taip pat savarankiškai priimti sprendimus dėl naujų nuteistųjų resocializacijos ir kontrolės priemonių). Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. gruodžio 23 d. priėmė su probacijos vykdymu ir valdymu susijusius įstatymus³, kurie įsigalios 2022 m. liepos 1 d.

8.3 VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – ATVIRI IR EFEKTYVŪS TEISMAI – ŽINGSNIS GREITESNIO TEISINGUMO LINK

8.3.7 VEIKSMAS. Parengti Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus, kuriais būtų įtvirtintos nuotolinio baudžiamojo proceso galimybės (atlikti ikiteisminius tyrimus ir organizuoti baudžiamųjų bylų teisminį nagrinėjimą naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones), ir įvertinti technines ir / ar organizacines priemones šiai galimybei užtikrinti

2021 m. balandžio 22 d. priimtas Baudžiamojo proceso kodekso 81, 210, 263, 269 ir 277 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 82 straipsniu įstatymas Nr. XIV-270 (toliau – Įstatymas) (įsigaliojo 2021 m. birželio 1 d.). Įstatymu sudaryta galimybė ikiteisminio tyrimo metu atliekamus veiksmus vykdyti ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimo posėdžius teisme organizuoti naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (vaizdo konferencijas). Vaizdo konferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant baudžiamąsias bylas tvarkos aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2021 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 1R-183 „Dėl vaizdo konferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant baudžiamąsias bylas tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas) įsigaliojo 2021 m. birželio 1 d. Įvertinus technines ir organizacines galimybes nuotoliniam procesui užtikrinti, Aprašu nustatyta baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ir proceso dalyvių dalyvavimo teismo posėdžiuose naudojant vaizdo konferencijų technologijas tvarka, suteikianti galimybę užtikrinti patikimą ir objektyvų proceso dalyvių tapatybės nustatymą, duomenų, įrodymų objektyvų fiksavimą ir pateikimą, taip pat užtikrinanti bylos nagrinėjimo teisme viešumą.

III. KITŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programos patvirtinimo“ patvirtino 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programą (toliau – TSPP). TSPP atskleidžiamos esminės teisingumo sistemos problemos, kurioms spręsti bus naudojamos pažangos lėšos: nepakankamai efektyviai organizuojama ir nepakankamai besikeičiančius visuomenės poreikius atliepianti teismų veikla; nepakankamai kokybiška ir nepagrįsta įrodymais teisėkūra; ne itin kokybiškos teisinės paslaugos ir nepakankamai efektyvi teisių apsauga;

³ Lietuvos Respublikos pataisos pareigūnų veiklos įstatymo Nr. XIII-1387 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-878, Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 4, 7, 16, 18, 25, 28, 30, 31, 32 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymą Nr. XIV-879, Lietuvos Respublikos probacijos įstatymo Nr. XI-1860 5, 6, 8, 10, 17, 18, 21, 22, 25, 28, 32, 33 straipsnių pakeitimo ir 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą Nr. XIV-880, Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 18, 47, 48, 159 ir 183 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-881, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-882, Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. IX-705 2 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-883, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ Nr. XII-1322 87 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-884

silpniau nei daugumoje kitų ES valstybių užtikrinama vartotojų apsauga; Lietuvoje taikoma baudžiamoji politika orientuota į griežtą baudimą; bausmių vykdymo sistema neskatina nuteistųjų keisti kriminalinio pobūdžio įpročių. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 17 d. nutarimu Nr. 950 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos intelektinės nuosavybės plėtros programos patvirtinimo“ patvirtinta 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos intelektinės nuosavybės plėtros programą (toliau – INPP). INPP skirta spręsti dabartinę situaciją, kai mažiau nei 10 proc. įmonių kuria ir naudoja intelektinę nuosavybę, nėra užtikrinamas veiksmingas teisių gynimas. INPP numatytos priemonės, kurias numatoma įgyvendinti skatinant intelektinės nuosavybės produktų kūrimą, jų naudojimą bei komercializavimą, apsaugos stiprinimą, žinių sklaidą, verslo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimą. Pereinant prie mokslu, novatoriškomis technologijomis, inovacijomis grįsto vystymosi, siekiant platesnių galimybių mūsų šaliai konkuruoti tarptautiniu lygiu, itin svarbu plėsti intelektinės nuosavybės kūrimą ir pažangą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. gruodžio 15 d. pritarė Teisingumo ministerijos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos parengtam Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais 2022–2033 metams projektui. Ilgalaikiu strateginio planavimo dokumentu siekiama nuosekliai ir kompleksiskai sukurti korupcijai atsparią aplinką tiek viešajame, tiek ir privačiame sektoriuose. Šis projektas pakeis šiuo metu galiojančią Lietuvos Respublikos nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 m. programą ir užtikrins jos tęstinumą, jį dar turi patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimas.

Teisingumo ministrė

Evelina Dobrovolska